

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Šelen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492,
Podružnica Maribor: Grajski trg 7,
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica 2,
— Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica šte. 1,
telefon št. 65.

Rokopis se ne vračajo

Obnova irskega problema

Pred nekaj dnevi je de Valera imel z vodstvom svoje stranke posvetovalne, na katerem so sklenili pričetki nove kampanje za združitve obeh delov irskega otoka, avtonomne Irske in Ulstra.

Sklep se je začel takoj izvajati. Že par ur po seji je podal de Valera izjavo dopisniku lista Evening Standard ter v njej napovedal novo akcijo, ki naj dovede do združitve Irske in Ulstra. Posebno važna je njegova utemeljitev, v kateri se sklicuje na splošni evropski položaj, ki da zahteva odločitve o osnovni irski zahtevi. De Valera je napovedal pogajanja z britansko vlado. Povsem določno se vidi iz vsega, da je pričakovati zares daljše akcije s ciljem, da se uspešno izvede stari irski program. S tem se postavlja pred vlado Velike Britanije irski problem sicer v novi obliki, toda s staro trdovratnostjo in zapletenostjo.

Na prvi pogled se vidi, da je de Valera izbral ugodno konjunkturo mednarodnega položaja za pokrenitev nove kampanje. Tudi če ne bi v intervjuju posebej opozoril nanjo, bi bilo očitno, da ga je vzpodbudila na akcijo sedanja mednarodna situacija, kajti Velika Britanija se vrača na svojo fatalno nalogu, da se kljub svoji miloljubnosti loti oboroževanja v izrednem obsegu. Obramba britanskega otočja za suhem, na morju in zlasti v zraku zahteva kategorično, da se raztegne tudi na Irsko, da se tudi ta otok vključi v celotni britanski obrambni sistem. Neurejeno razmerje z Irsko, ki bi za hrbtom Britaniji ustvarjalo nezasičene razmere na večno zelenem otoku, bi bilo vsekakor nekaj nemogočega. Ko se je začela ostriti napetost med političnimi tabori v Evropi, je londonska vlada smatrala za primerno in potrebno, da likvidira poglobljene spore z Irsko, pa da med drugim potegne zadnje britanske oborožene sile z irske obale. Te koncesije naj bi služile za uvod v pogajanja, ki naj dokončno uredijo tudi vprašanje bodoče obrambe irskega otoka, zlasti pa sodelovanja med angleško in irsko oboroženo silo. Pri tem pa je ostal nerešen oni problem, ki ga smatra de Valera za največjega, to je priključitev Ulstra k Irski.

V diskusiji, ki se je dosedaj razpletla med Dublinom, Belfastom in Londonom, so se pokazali obrisi, kako si de Valera predstavlja priključek Ulstra. Irski voditelj meni, da bi se mogla združitve najbolje izvesti na ta način, da bi Ulster kratkoma ohranil svojo sedanjo avtonomijo, pri čemer bi one zahteve, ki jih ima sedaj urejene v okviru britanske skupnosti, prenesel na Irsko. Ulstrski poslanci, ki sedaj sedijo v londonskem parlamentu, naj bi se preselili v dublinskega. Z drugimi besedami rečeno: kakor je Ulster sedaj samostojna enotina v Angliji, tako naj bi postal za bodoče v združenju Irski.

Toda sprejemljivost take zamenjave »okvira« je videti preprosta le na vidcu. Zakaj v resnici ima ulsterska avtonomija razmeroma majhen obseg in zelo veliko je stvari, ki jih ima Ulster skupne z Anglijo in Škotsko. Ulster nima sam zase niti gospodarske uprave niti davčne zakonodaje, niti poštne in trgovskih zadev, kaj šele oboroženo silo, carino ali zunanja zastopstva. Samouprava Ulstra je jako omejena in se niti od daleč ne more primerjati z dominionsko samostojnostjo. Ako bi se združili Ulsterci z Irsko v enoto, ne bi tedaj menjali samo okvirja, marveč bi poglavitno svojo upravo in zakonodajo morali podrediti Irski in se sprijazniti s tem, da bi jim poslej krojili usodo v Dublinu. Ulsterci kot zvesti podaniki angleške krone pa ne marajo slišati o tem, da bi imeli v Belfastu namesto guvernerja, ki predstavlja kraljevo oblast, irskega reprezentanta iz Dublina, kjer krona sploh nima več svojega zastopstva. Onih trinajst poslancev, ki jih Ulster voli v angleški parlament, bi res ne bilo težko poslati v Dublin, toda z njimi bi se podvrgli irski zakonodaji, kar se jim zdi tem bolj nemogoče, ker so Irski katoličani, Ulsterci pa vneti protestanti. K temu pride še odpor, ki izvira iz socialne ter gospodarske strukture; samo četrtina prebivalstva v Ulstru se peča s poljedelstvom in industrijo je po poglavitno gospodarska panoga, dočim je položaj na Irskem ravno obraten.

V taki situaciji si je težko predstavljati poti, ki bi mogla voditi do kompromisa. Ko je pred nekaj meseci de Valera na veliko postavil svojo zahtevo po združitvi, je ulstrska vlada v odgovor nemudoma razpisala nove volitve, ki naj bi imele značaj plebiscita. Prebivalstvo se je zares z veliko več-

NOVA POTA FRANCOSKE POLITIKE

Velik Daladierov govor na kongresu francoske radikalne stranke

Prelom z ljudsko fronto

Marseille, 27. okt. w. Danes je bil oficelno otvorjen 35. kongres francoske radikalno-socialistične stranke. Otvoritveni seji je prisostvoval tudi predsednik stranke in ministrski predsednik Daladier, ki je prispejal v Marseille v spremstvu zunanega ministra Bonnetta in mornariškega ministra Campinchia. Ob vsej poti s kolodvoru v hotel mu je prirejala ogromna množica navdušene ovacije, kakoršnih ni bil doslej v Marseille deležen še noben predsednik francoske vlade. Daladier se je moral množici ponovno pokazati na balkonu.

Monakovski dogovor

Ob otvoritvi kongresa je imel Daladier popoldne velik govor, v katerem je orisal zadnje zunanje-politične dogodke in pojasnil stališče vlade ter se dotaknil tudi finančnih in gospodarskih problemov, pri čemer je obrazložil tudi svoje načrte za obnovo narodnega blaginje v Franciji. Največji del svojega govora je Daladier posvetil zunanji politiki, zlasti pa dogodkom, ki so dovedli do monakovskega sporazuma. Naglašal je, da je bil z monakovskim sporazumom rešen mir, ki je bil v veliki nevarnosti. To se je dogledelo šele po dolgem prizadevanju in z največjimi žrtvami. Rešitev miru ni prinesla koristi samo Evropi in svetu, nego je ustvarila tudi za českoslovaško ugodnejši položaj, kakor pa bi bil nastal, če bi prišlo do vojne. Francija si v tem pogledu nima ničesar očitati. Monakovski sporazum je delo hladnega razuma v trenutku, ko je bila nevar-

nost največja in vojna samo še vprašanje nekaj ur. V tem kritičnem trenutku so gotovi ljudje, ki se kažejo sedaj nepopustljive pobornike časti in zavezništva, in ki se tudi pred vojno ne strašijo, zavzeli skrajno neodločno stališče. To so navadni hinavci, ki sedaj, ko je mir zagotovljen, kriče na vsa usta, molčali in trepetali pa so, ko je bila potrebna hladna odločnost.

Afront proti komunistom

V svojih nadaljnjih izjavah je nato Daladier zelo ostro nastopil proti komunistom ter jim očital, da ovirajo delo vlade in izpodbijajo ugled in prestiž Francije. Komunistični napadi na angleškega ministrskega predsednika Chamberlaina so zelo omajali položaj Francije. Njihove neprestane nove zahteve so zelo oteževale delo vlade, ki pa se kljub temu ni dala speljati na njihova strpanota. Vlada je vedno čuvala ugled Francije in branila interese države.

Za sporazum z Nemčijo in Italijo

Daladier je nato podčrtal pripravljenost Francije, da vsepovsod sodeluje za ohranitev miru. K starim prijateljem, ki jih hoče tudi nadalje zvesto čuvati, hoče vlada pridobiti Franciji tudi nove prijatelje v prepričanju, da se dajo vsi spori mirno in pravično rešiti, če je za to dobra volja. To velja zlasti za odnose Francije do Nemčije in Italije. S tema dvema državama je

Francija vsak čas pripravljena skleniti sporazum, zavečajoč se, da bo tak sporazum najčvrstejša podlaga miru. Pri tem se francoska diplomacija opira na tesno sodelovanje z angleško, s katero vežejo Francijo skupni ideali in skupni interesi.

Govor predsednika Daladiera so sprejeli zborovalci z dolgotrajnim odobravanjem. Sledilo so nato razni referati o prečih političnih, gospodarskih in finančnih problemih. Kongres bo trajal 3 do 4 dni.

Preokret na desno

Pariz, 27. oktobra. b. V zvezi z današnjo otvoritvijo radikalnega kongresa v Marseilleu zatrjujejo v tukajšnjih dobro poučenih krogih, da je Daladier pripravil za kongres svoje stranke obširen program, ki ga bo predložil v odobritev. V njem je zajet ves kompleks notranjopolitičnih vprašanj (problem nove vlade večine, gospodarski in finančni načrt, nove oborožitvene metode) in zunanje-politične orientacije. Gre za ogromen reorganizacijski načrt, katerega izvedba bo baže zahtevala velike žrtve dosedanjih demokratskih načel, ker je Daladier mnenja, da se je treba v vsem prilagoditi novim metodam, ako hoče Francija vzdržati silno tekmovanje z avtoritarnimi državami.

Govori se med drugim, da bo Daladier zahteval pristane kongresa na uvedbo avtoritarne ustavne oblasti na vseh področjih nacionalnega življenja. Načrt politične, gospodarske, finančne in oborožitvene obnove bo baže izročen v izvedbo po-

sebnemu strokovnjaku z daljnosežnimi pooblastili, podobno, kakor nemška štirileta maršala Göring. V ta namen pa je potrebno ustvariti na kongresu primerno razpoloženje, ker se tudi Daladier zaveča, da mu bo mogoče izvesti njegov obsejni program le s sodelovanjem vseh narodnih sil. Očitno bo poskušal doseči na kongresu odobritev kompromisa med parlamentarnimi metodami in potrebo avtoritativnejših odločitev, kar naj bi mu omogočilo, da izbira v svoji nadaljnji politiki med tremi izhodi: razširjenjem sedanje vladne osnove s pritegnitvijo socialistov in Louisa Marina, bodisi s formiranjem vlade narodne koncentracije, katere jedro naj bi tvorili radikali, bodisi z razpustitvijo parlamenta, ki bi imela značaj pravega plebiscita. Radikali pričakujejo, da bo marsejski kongres le še bolj utrčil čut skupnosti pri vseh strankah in v vseh taborih.

Vsi ostali problemi dnevnega reda, kakor prelom s komunisti, ki je zlasti po senatskih volitvah izven dvoma, razmerje s socialisti in zlasti s skupino desničarskega politika Marina, sprememba socialne zakonodaje, sprememba volilnega zakona v znamenju proporca, za katerega se Daladier spet navdušuje, stopajo sprčo nazadnje važnejših problemov močno v ozadje. Pač pa je pričakovati na kongresu zanimive zunanje-politične debate, pri čemer bo zlasti monakovski sporazum močno postavljen v osredje raznih govorov za in proti Bonnetovi politiki. Malo verjetno pa je, da bi kongres dal v tem pogledu Daladieru enotne smernice, ker so mnenja udeležencev preveč nasprotna. Vsekakor bodo zanimive izjave posameznih govornikov o francoskih odnosih nasproti Nemčiji, Italiji, Rusiji ter zlasti Poljski, Madžarski in Španiji. Z veliko napetostjo se med kongresnimi udeleženci pričakuje govor predsednika narodne skupščine Herriot, ki bo gotovo podal važne zunanje-politične izjave.

Roosevelt o potrebi razorožitve vseh držav

„Ne more biti pravega miru, če ljudje ne smejo svobodno misliti in svobodno izražati svojih čustev“

Washington, 27. okt. a. Predsednik Roosevelt je v svojem govoru, ki ga je imel po radiu iz Bele hiše, poudarjal željo Zedinjenih držav po miru ter nato pozval nujno vse države k razorožitvi. Če bi ne prišlo do razorožitve, ne bo preostalo Zedinjenim državam ničesar drugega, kakor, da tudi same ojačijo svoje vojaške sile. Civilizacija se ne more zgraditi na podlagi militarizma. Zedinjene države smatrajo slej ko prej, da je tekmovanje narodov v oboroževanju blaznost. Vedno bolj jasno postaja, da mir, ki temelji na strahu, ni boljši in stabilnejši, kakor mir, ki se vzdržuje s pomočjo meča. Na zakonutem temelju mir se ne more nadomestiti s sankcijami surovega nasilja. Ne more biti miru, če nekatere države groze drugim z vojno. Ne more biti miru, če ljudem ne bo mogoče svobodno misliti, svobodno izražati svojih čustev in svobodno izpovedovati svoje vere. Prav tako ne more biti miru, če se gospodarski viri, ki bi jih morali rabiti za gospodarsko in socialno obnovo, uporabljajo za neprestano tekmo v oboroževanju, ki ogroža gospodarski prosep vseh narodov.

Predsednik Roosevelt je nato obrazložil nujno potrebo, da Zedinjene države nadaljujejo oboroževanje, vendar pa ne zato, da komu vsilijo svojo voljo, temveč da si zagotovijo mirno sožitje z vsemi državami. Danes priznavamo, da je ves svet postal naš sosed, tako načelo dobrega sosedstva prinaša s seboj gotovo vzajemne obveznosti.

Odmev v Nemčiji

Berlin, 27. oktobra. AA. DNB: »Hamburger Fremdenblatt« razpravlja o »Cudnem fenomenu«, da v zadnjem času angleški politiki skoro vsak drugi dan govorijo po radiu ameriškimu narodu. List pravi, da je temu najbrže vzrok to, da se je nekako izgubila zveza med angleško in ameriško zunanjo politiko, posebno odkar so v Angliji prišli do spoznanja, da so se stvarnosti v letu 1938 oddaljile od starega stališča versajske epohe. V zvezi s tem komentira list tudi večerajšnji govor predsednika Roosevelta, v katerem je v zelo črni barvi očrtal nevarnosti, ki pretijo od strani militarističnih držav, in v katerem je očitno meril na avtoritativne države. Izjavil je, da je vsak mir nemogoč, ako na-

cionalna politika kake države premišljeno porablja grožnjo z vojno za svoj instrument in ko milijoni slabotnih in preganjanih tavajo po vsem svetu. List pravi, da je čudno, da je vojna psihoza zajela državo, ki ima najmanj povoda za to. Nihče tam še ni vprašal listov, zakaj vsi enako prinašajo prorokovanja o bodoči svetovni vojni. To ni nič čudnega, ker niti poglavar države nikdar ni smatral za potrebno, da stori kak korak v tem smislu. Nasprotno pa je bil večerajšnji govor Roosevelta poln napetih sumničev proti avtoritativnim državam. List pravi: Pri nas smatramo, da je naloga državnega poglavarja v tem, da se protivi vsakemu harangiranju. Tako postopanje ni na mestu med velikimi narodi, najmanj pa s strani velike države, ki o priliki razširjenja svojih mej na velikem in lepem kontinentu nikdar ni postopala z rokavicami.

Kje sta Blücher in Šmit

Pariz, 27. okt. b. »Temp« doznava iz Moskve: Navzile najrazličnejšim vestem, ki krožijo o maršalu Blücherju, ni mogoče ničesar drugega ugotoviti kakor to, da je njegovo trenutno bivanje neznan. Govorice, da pripravlja državni pravdnik Višinski proces proti njemu ter Barkovu, Weinbergu in Pozernu, so vsekakor brez podlage, ker ni mogoče ugotoviti, kakšna zveza naj bi bila med maršalom Blücherjem in navedenimi osebami.

Tudi glede govorice, ki krožijo o znanem polarnem raziskovalcu Šmitu, je treba v resnici na ljubo ugotoviti, da je še vedno v Moskvi in na svobodi, saj se je še večeraj udeležil sezonske otvoritve v gledališču.

Čiščenje v Palestini

Haifa, 27. oktobra. AA. Havas: Čiščenje severnega dela Palestine se nadaljuje. V Haifi so bile izvedene preiskave po vsem mestu, zlasti pa v okrajih, kjer se skrivajo uporniki. V okrajih, kjer je nemogoče vršiti nadzorstvo nad sumljivimi osebami, bodo hiše porušene. Sicer se po vsej Palestini nadaljujejo teroristični akti.

no izreklo za Craigavonovo vlado in s tem zoper priključek k Irski, s čimer je smatrala belfastska vlada, da je stvar zanjo opravljena. Angleška vlada pa se je mogla v odgovoru de Valeri opreti na to glasovanje ter si s tem bistveno olajšati stališče. Tudi te dni se je ponovila prav ista slika. Craigavon je kot šef ulstrske vlade izjavil, da se razpoloženje Irske od zadnjik ni spremenilo, pa da je dežela slej ko prej odločno zoper priključek k Irski in zvesta angleški kroni. Še več: ponovil je pretinjo, da bi se Ulsterci z orožjem v roki uprli vsakršnemu poskusu, priključiti jih zoper njihovo voljo k irskemu jugu. Londonu ni preostalo drugega kakor izjaviti, da je vprašanje združitve južne in severne Irske stvar, ki se tiče le obeh dežel in ki naj jo uredijo irski otočani sami med seboj.

Taka je bila stvar dosedaj. Nov mo-

ment je nastopil s tem, da mora Velika Britanija sedaj nujno upoštevati vojaški pomen irskega otoka. Pri tem so v igri interesi celotnega imperija in London bo težko mogel opraviti svojo vodilno vlogo drugače, kakor da se bo lotil posredovanja. Kako in v kateri smeri ter po kateri poti to je gotovo sila delikatno vprašanje. Morda bo moglo za kažipot biti dejstvo, da biva v Ulstru dobra tretjina prebivalstva, ki so katoliške vere in katerih znaten del bi si želel priključka k Irski, tem bolj, ker je naseljen v južnih obmejnih distriktih. De Valera se more v svojih zahtevah opirati le na zgodovinske pravice, ki pa imajo v sodobnosti majhno vrednost; ako tudi Ulster odstopi od zgodovinskega stališča, ne bi bilo več daleč do kompromisa. Seveda pa je obenem res, da je do tolike poenostavitve irsko-ulsterskega problema še silno daleč.

Delna preosnova Chamberlainove vlade

Za prvega lorda admiralitete je imenovan prosvetni minister Stanhope, na njegovo mesto pa lord Delavare

London, 27. okt. br. Danes je bila izvršena napeto pričakovana preosnova angleške vlade, vse pa kaže, da v vladi sami še ni prišlo do sporazuma glede bodoče politike, ker niso bila zasedena vsa izpraznjena mesta. Za novega mornariškega ministra je bil namesto odstopenjivega Duff Coopera imenovan dosedanj prosvetni minister lord Stanhope. Za prosvetnega ministra je imenovan dosedanj čvar državne pečata lord Delavare. Izpraznjeno ministrstvo za dominione in mesto čuvarja državnega pečata ostaneta za sedaj nezasedeni. Ministrstvo za dominione bo začasno vodil minister za kolonije Malcolm MacDonald, dočim bo prosvetni minister Delavare začasno vodil tudi posle čuvarja državnega pečata.

Anglija pripravlja sporazum tudi z Nemčijo

London, 27. okt. o. Kakor izjavljajo v dobro poučenih krogih, bodo z angleške strani podvzeli korake za ponoven sestanek Hitlerja in Chamberlaina. Angleška vlada je že pooblastila svojega poslanika v Berlinu Nevilla Hendersona, naj takoj po svojem povratku z dopusta pripravi vse za ta sestanek. Nadalje trdijo, da bo prestolni govor kralja Jurija ob otvoritvi novega zasedanja parlamenta vseboval opozorilo, da bo prišlo v bližnji bodočnosti do ponovnega sestanka med Hitlerjem in Chamberlainom. To opozorilo bo sledilo v zvezi z izjavo, da želi Anglija stabilizirati trenutni položaj v Evropi ter doseči mirovni pakt, ki bi uredil tudi vprašanje nemških zahtev po kolonijah. Za Anglijo bo ta pogajanja bržkone vodil Chamberlain sam.

Uveljavljenje sporazuma z Italijo

London, 27. okt. br. V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da bo angleško-italijanski velikončni sporazum uveljavljen 15. novembra. Pred tem bo 10. novembra v spodnji zbornici velika zunanje-politična debata, ki bo posvečena ratifikaciji sporazuma v zvezi s španskim problemom. Chamberlain se je odločil za uveljavljenje tega sporazuma, ker smatra, da je Italija v glavnem izpolnila pogoje, ki jih je svoječasno postavil zlasti v pogledu umika italijanskih čet iz Španije, merodajen pa je bil predvsem pristane Italije, da takoj po uveljavljenju sporazuma sodeluje pri skupni posredovalni akciji veseli za likvidacijo španskega konflikta, za katero namerava dati Chamberlain pobudo.

Težave v Litvi

Po monakovskem diktatu je tudi Litva pripravljena, da se zunanje-politično prilagodi novemu položaju

Kovno, 27. oktobra. b. V tukajšnjih političnih krogih presojaajo novi notranje-politični in zunanje-politični razvoj precej pesimistično. Tako ne taje med drugim, da je Litva na zunanje izpostavljenosti dvema hudima pritiskoma: izpitosku Poljske na eni strani in pritisku Nemčije na drugi, v obeh primerih pa gre za narodne manjšine. Položaj v klajpedskem ozemlju postaja vedno bolj resen. Za prvega kandidata pri decembrskih volitvah v klajpedski deželni zbor je proglašen dr. Neumann, ki je bil v znanem procesu leta 1935, obsojen na 12 let ječe in pred kratkim na nemški pritisk pomiloščen. Vzporedno s tem se opaža združevanje vseh klajpedskih Nemcev v nemški kulturni zvezi, katere predsednik je dr. Neumann, ki ga Nemci sami označujejo kot »klajpedskega Henleina«.

Litovska vlada skuša z raznimi koncesijami pokazati dobro voljo Berlinu. Klajpedski deželni zbor in direktorij, v katerih imajo Nemci večino, sta dejansko povsem svobodna. Obsešno stanje, ki je bilo nekaj časa proglašeno v tem ozemlju, je uklanjeno, četudi so uvedeni precej ostri zakoni, proti katerim Nemci še nadalje protestirajo. Končno je Litva po monakovskem sporazumu pokazala pripravljenost, da se tudi zunanje-politično prilagodi novemu položaju, predvsem pa, da se odpo-

doslej zagovarjanemu načelu kolektivne varnosti, kar ima med drugim že sedaj to praktično posledico, da je njeno zadržanje nasproti ostalim baltičkim državam, s katerimi tvori Litva tako zvano baltičsko malo antanto, povsem nevtralen. Mimo tega pa se je pred dnevi sestala v Kovnu konferenca vseh litovskih diplomatskih zastopnikov v inozemstvu, ki je zaključila, da se mora Litva odredi svojemu ruskemu zavezništvu in zavarovanju v Moskvi ter se nasloniti v bodoče ali na Nemčijo ali na Poljsko, kar se seveda brez velikih prestižnih in znatnih tudi drugih izgub ne bo moglo zgoditi. V tem pogledu se pojavljajo v javnem mnenju tri struje. Velik del starejše generacije je za nadaljevanje sodelovanja z vzhodom, drugi — zlasti klerikalna skupina — so za sodelovanje s Poljsko, protipoljsko vzgojeni mlajši ljudje in deloma tudi vojniki pa so za naslonitev na Nemčijo.

Prekomasacija med občinama Sevnico in Blanco

Beograd, 27. oktobra. p. S kraljevim ukazom so na predlog notranjega ministra izločili iz občine Sevnice v breziškem srezu kraji Pečje, Gornje Brezovo, Lončarski dol in žigarski vrh ter pridružili občini Blanco v istem srezu.

Madžari odklanjajo tudi zadnje čsl. ponudbe

Vztrajajo na svojih nedeljskih zahtevah — Vpoklicali so pod orožje nadaljnjih pet letnikov

Praga, 27. okt. AA. (ČTK) V svojem odgovoru na zadnje madžarske note, ki je bil izročen sredi 18. uri zastopnikom madžarske vlade v Pragi, češkoslovaška vlada ponavlja svojo iskreno željo, da bi se madžarsko manjšinsko vprašanje v CSR čimprej popolnoma uredilo. Češkoslovaška vlada pristaja na to, da naj se ves problem izroči v presojo Nemčiji in Italiji, kakor tudi zapadnim velesilam, ki sta se podpisali monarkovski sporazum. Velesile naj odločijo, če naj se k presoji tega vprašanja povabijo še druge države. Če bi Nemčija in Italija sprejeli madžarsko zahtevo, da naj se tudi Poljska udeleži razodšča, tedaj predlaga češkoslovaška vlada, da je treba povabiti tudi Rumunijo. To razodšča naj odloči o tem, kdaj in kako se naj izprazni ozemlje, ki bo odstopljeno Madžarski. Čsl. vlada še predlaga, da naj se sestavi mešan madžarsko-češkoslovaški odbor strokovnjakov, ki naj hitro sprejme vse potrebne sklepe.

Budimpešta, 27. okt. br. Uradna madžarska agencija poroča: »Vlada se je sestala danes pod predsedstvom ministrskega predsednika dr. Imredyja k seji, na kateri je podrobno proučila odgovor češkoslovaške vlade na zadnje note madžarske vlade. Po poročilih, ki sta jih podala zunanji minister Kanya in ministrski predsednik Imredy o mednarodnem položaju v zvezi s češkoslovaško-madžarskim sporom, je vlada prišla do prepričanja, da je odgovor češkoslovaške vlade nezadovoljiv. Vlada je sklenila poslati češkoslovaški vladi novo noto z zahtevo, da se takoj uredi vsa sporna vprašanja v smislu predlogov, ki jih je stavila madžarska vlada v svoji nedeljski noti. Madžarska vlada je dalje odklonila predlog čsl. vlade, naj bi pri morebitni arbitraži sodelovala tudi Rumunija, ker smatra, da pripada arbitraža samo velesilam.«

Se seji ministrskega sveta, ki je trajala ves dopoldne, je bil ministrski predsednik Imredy sprejet v avdientio pri regentu Horthyju, kateremu je podrobno poročal o češkoslovaškem odgovoru in daljnjih ukrepih vlade. Zunanji minister Kanya je takoj po seji vlade odšel v zunanje ministrstvo, kjer je dal navodila za sestavo note, ki bo še nočjo poslana v Prago.

Pozornost je v vsej javnosti zbudilo posvetovanje, ki ga je sklical ministrski predsednik pozno popoldne v svoji kabinet. Na povzeto so bili poleg predsednika še zunanji minister Kanya, prosvetni minister Telesky, vojni minister general Ratz in šef generalnega štaba. O posvetovanju, ki je trajalo nad dve uri, ni bilo izdano nikakoli poročilo. Domnevajo pa, da so razpravljali o vojaških ukrepih za primer, da bi

Češkoslovaška ponovno odklonila madžarske zahteve. Že v pretekli noči se je izvedelo, da je vojno ministrstvo odredilo vpoklic nadaljnjih pet letnikov rezervistov. Vsi vpoklicani rezervisti se morajo javiti v garnizijah vzdolž češkoslovaške meje.

Odgovor izročen v Pragi

Praga, 27. okt. br. Nocoj ob 20. je obiskal zunanje ministrstvo Chvalkovskega madžarski poslanik v Pragi grof Wetzstein, ki je izročil češkoslovaškemu zunanjemu ministru odgovor madžarske vlade na včerajšnje češkoslovaško noto.

Češkoslovaška vlada bo imela še nočjo sejo, na kateri bo razpravljala o madžarskem odgovoru. Seja se bo nadaljevala jutri dopoldne in ji bodo prisostvovali tudi člani slovaške in podkarpatske avtonomne vlade.

Berlinska sodba

Berlin, 27. okt. w. V dobro poučenih berlinskih krogih zatrjujejo, da ima potovanje zunanjega ministra Ribbentropa v Rim predvsem za cilj ureditev češkoslovaško-madžarskega spora. Po sodbi berlinskih krogov je ureditev tega spora na dobri poti, ker je Madžarska tako daleč postopila, da smatrajo v Rimu in Berlinu njene zahteve sedaj za sprejemljive. Po zadnjem predlogu, ki ga je stavila madžarska vlada, bi ostala Bratislava Češkoslovaški, zato pa bi morala Češkoslovaška prepustiti Madžarski Košice in ostalih 7 mest, ki jih je zahtevala Madžarska. Kar se tiče skupne meje Poljske in Madžarske sta Rim in Berlin mnenja, da je ta zahteva neizvedljiva.

Ribbentrop v Rimu

Rim, 27. okt. o. Nocoj ob 23. je prispel v Rim nemški zunanji minister Ribbentrop, ki bo jutri prisostvovali prosvi 16-letnega fašističnega režima. Že jutri in v oboto bo imel razgovore z Mussolinijem in zunanjim ministrom Cianom, v soboto zvečer pa bo odpotoval nazaj v Berlin.

Berlin, 27. okt. AA. (DNB) V poučenih berlinskih krogih trdijo, da bo obisk v Ribbentropa v Rimu strogo v okviru prijateljskega sodelovanja, kakor ga določa os Rim-Berlin. Glede na veliko število mednarodnih političnih problemov, ki so postali aktualni, je treba, da se ministra zunanjih zadev obeh držav, ki sta med seboj tako prijateljsko povezani, razgovorita o vseh teh vprašanjih.

Nj. V. kraljica Marija na poti v Švico

Beograd, 27. oktobra. AA. Nj. Vel. kraljica Marija je ob 9. dopoldne odpotovala v Curih zaradi posvetovanja z zdravniki. Kakor znano, je kraljica že več let bolna zaradi periodičnih napadov žolčne kamna.

Kranj, 27. oktobra. AA. Zvečer ob 20.20 je Nj. Vel. kraljica Marija dospela v Kranj. Na železniški postaji sta kraljico pričakovala Nj. Vis. knez namestnik Pavle in knežinja Olga, ki sta z njo večerjala v dvornem vlaku. Nato je kraljica Marija nadaljevala pot v inozemstvo.

Beleške

Jubilejne priprave v Vojvodini

V Vojvodini so v teku velike priprave za čim slovesnejšo proslavo 20-letnice obstoja naše države. Priprave vodi osrednji odbor v Novem Sadu, ki ima po ostalih vojvodinskih mestih in vaseh okrog 130 pododborov. Pri organiziranju proslav sodelujejo složno vse nacionalne, gospodarske, prosvetne in socialne organizacije. Glavna svečanost bo v Novem Sadu 25. novembra in bodo na njo prišla odposlanka iz vse Vojvodine. Zanimivo je, da bodo sodelovale na tej proslavi tudi organizacije nemške, madžarske in rumunske narodne manjšine.

Službeno glasilo JRZ o potrebi sloge

Podnačelnik odbora JRZ dr. Časlav Nikitinovič je napisal v Samoupravi članek o potrebi sloge v JRZ. V članku pravi med drugim:

»Danes nam je potrebno mnogo sloge, več kakor kdaj doslej. Danes ni čas za krajevne spore in sovraštva ter za razna mišljenja. Vsi naši ljudje morajo biti kompaktni in delati skupno, ne glede na morebitne osebne ali krajevne spore, ki lahko koristijo samo našim nasprotnikom. Imeli bomo po volitvah dovolj časa, da odstranimo vse, kar kali sloge med nami. Danes moramo biti složni za vsako ceno. Pri ločnosti za delo in akcijo je dovolj za vsakega našega prijatelja. Noben naš prijatelj ne sme biti ozkosrčen. Sleherni mora v prvi vrsti gledati stvari z načelnega stališča in potem šele z osebnega. Vse nas mora prepajati ena sama solidarna težnja. Naše geslo mora biti: Vsi za enega, eden za vse. Stranka stoji nad posamezniki. Triumfirati mora stranka, ki zahteva povsod slogu od vseh. Vsi moramo to in samo to upoštevati.«

Izjava senatorja Šole

Nekateri beograjski listi so med drugim objavili poročilo, da je zaradi volilnega dogovora z dr. Mačkom izstopil iz glavnega odbora JNS senator Atanasije Šola. Sedaj objavljajo listi izjavo senatorja Šole, ki odločno demantira te vesti in pravi, da ni izstopil iz glavnega odbora JNS, in zato tudi ne iz stranke.

Važno Hitlerjevo sporočilo

V sredo je nemški kancelar Hitler na svojem potovanju po sudetskih krajih obiskal bivše češkoslovaško mesto Znojmo. Tam je imel na množico krajši govor, v katerem je dejal med drugim:

»Pot k tretjemu rajhu je bila pot dela, žrtve in borb. Pred nekaj tedni smo bili mi vsi pred težko odločitvijo. Danes lahko javno povem: Dne 2. oktobra zjutraj ob 8. bi vzkorakali sem — tako ali tako! Rajh je bil na vse pripravljen. Narod pa bi nam sledil. Srečni smo in hvalečni previdnosti, da to ni bilo potrebno. Mi vsi smo v tem času spoznali voljo fraz mednarodnega pacifičnega sveta.«

Nemške kolonije

Nemški listi objavljajo članek agencije »Deutsche diplomatisch-politische korrespondenz«, ki velja za poluradno glasilo nemškega zunanjega ministrstva. Korespondenca zavrača v tem članku angleške proteste proti nemškim zahtevam pa kolonijah in pravi med drugim:

»Angleškim krogom se ne bo posrečilo odložiti vprašanja povrnitve nemških kolonij. Vsi njihovi protesti in akcije ne bodo prav nič vplivali na tok nemških odločitev. Sicer pa ti krogi s svojo kampanjo najbolje dokazujejo, da kolonialna vprašanja ne bo mogoče več dolgo zavlačevati. Nemčija zahteva samo to, kar ji po pravi pripada. Na podlagi tega zahteva povrnitev tistih kolonij, ki so ji bile nasilno odvzete. Če se bodo nekateri, ki danes uživajo blagodat bivših nemških kolonij, s težkim srcem od njih poslovili, Nemčije to prav nič ne briga.«

O zunanji politiki ČSR

O novi zunanje politični usmeritvi Češkoslovaške objavlja švicarska »Neue Zürcher Zeitung« naslednje informacije:

»Zunanji minister Chvalkovsky poskuša izvesti nemško orientacijo, v katere okviru naj bi ČSR pridobila kolikor mogoče svobodne roke za svojo notranjo organizacijo. Tiskovni atašeji pri češkoslovaških poslaništvih v Rimu, Berlinu in Londonu so odpoklicani. V razvoju nove zunanje politične usmeritve bo zmanjšano tudi število konzularnih zastopstev v inozemstvu. Debata češkoslovaških listov o vrednosti mednarodnega jamstva novih češkoslovaških mej je zaključena z ugotovitvijo, da francoska in angleška garancija že zaradi prevelike oddaljenosti obeh zapadnih velesil ne prihajata v poštev, medtem ko se zdijo Rusija sploh izključena iz sleherne bodoče zunanje politične kombinacije ČSR. Listi zagovarjajo sodelovanje med Prago in Berlinom tudi z navedbo, da je v sedanjem položaju Nemčija odločilna instanca za morebitne spore na vzhodu. Francoskih in angleških jamstev ni mogoče tolmачiti tako, kakor da so nekakšno ravnotežje proti Nemčiji. Odslej je varnost v tem predelu Evrope odvisna samo od zadovoljstva sosedov. Garanti so v tem položaju samo nekakšne priče.«

Zima v Rumuniji

Bukarešta, 25. okt. AA. Po vsej Rumuniji, zlasti pa na planinah, zadnje dni sneži.

Dimitrije Ljotić aretiran

Beograd, 27. oktobra. AA. Ministrstvo notranjih zadev objavlja:

Včeraj, dne 26. oktobra okoli osmih zvečer je bila policijska uprava v Beogradu obveščena, da je v Njegoševi ulici št. 1 nekakšen tajni sestanek. Ker so bili policijski organi točno poučeni, da ni bil tam prijavljen noben sestanek, sta bila poslana dva policijska organa, da se prepričata, kaj se tam godi. Tretji policijski organ pa je stal pred poslopjem. Takoj po vzhodu v omenjene prostore so kontrolni organi ugotovili, da gre za neprijavljene politične sestanke, katerega se je med drugimi udeležil tudi Dimitrije Ljotić, o katerem so vedeli, da mestna uprava za njim polzveduje. Glede na to sta policijska organa pozvala Dimitrija Ljotića, da gre z njima na policijo. Policijski organi so odstranili vse prisotne, ki jih je bilo 32, iz sobe, v kateri je bil sestanek, jih spravili v drugi prostor, kjer so jih zadržali in na ta način preprečili njihove

intervencije. Tretji policijski organ, ki ga na njegovo zahtevo niso hoteli pustiti noter, je telefonično obvestil svoje predpostavljene, ki so poslali ojačanje. Ko je to policijsko ojačanje prišlo, udeleženci sestanka najprej niso hoteli odpri vrat uniformiranim organom policije ter so jih odprli šele na energično zahtevo. Uradniki, ki je vodil policijske organe, so udeleženci izjavili, da ne bodo sledili pozivu oblasti. Nekateri udeleženci, tako odvetnik Aleksander Lazarevič in mesarski delavec Dragomir Opačić so napadli službojoča uradnika ter klicali, da rajši prelijejo kri, da pa se ne bojejo raziti. Ljotić je nato rekel prisotnim članom: »Tovariši samo enkrat se umre. Da ne bi bilo popotrebno rabiti orožja, glede na tako postopanje in izjave zborovalcev, je policija poslala novo ojačanje, nakar so bili vsi udeleženci, med njimi tudi Dimitrije Ljotić odvedeni in obdržani v upravi mesta. Preiskava se sedaj nadaljuje.

Volilno gibanje

Iz Državnega odbora

Beograd, 27. okt. p. Državni odbor za volitve je danes končal svoje delo o določitvi voliš. Jutri dopoldne bo začel določati predsednike posameznih volilnih komisij.

Drugi volilni govor predsednika vlade

»Vreme« poroča, da bo imel to nedeljo predsednik vlade dr. Stojadinović shod v Negotinu, kjer bo imel svoj drugi volilni govor. S predsednikom bo prišel na shod tudi minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragiša Cvetković. Organizacija shoda vodi propagandna sekcija glavnega odbora JRZ.

Živkovičeva kandidatura v negotinskem srezu

V Negotinu v vzhodni Srbiji je bila v sredo skupna konferenca zastopnikov JNS in vseh strank, ki bodo kandidirale na listi bloka narodnega sporazuma. Glavna poročevalca sta bila bivša narodna poslanca Ignjat Stefanović in Djoka Popović. Po njunem poročilu je bilo soglasno sklenjeno, da se postavi kot skupni kandidat vseh opozicijskih grup v negotinskem srezu predsednik JNS g. Peter Živković, ki je kandidatura že sprejel. Predsednik Živković je doma iz Negotina.

Glasilo dr. Mačka o volilnem sodelovanju JNS

»Hrvatski dnevnik«, glavno glasilo dr. Mačka razpravlja o stališču Juraja Demetroviča do volilnega sodelovanja med JNS in blokom narodnega sporazuma. List pravi, da se mu zdi sklicevanje g. Demetroviča na narodno in državno edinstvo malo čudno, kajti »g. Demetrovič prav do ro

ve, da se g. Peter Živković ni odrekal narodnemu in državnemu edinstvu. Prav tako ve, da Živković ni sprejel stališča HSS o vprašanjih, ki so bila do sedaj predmet spora. Ako bi se kaj takega zgodilo, bi bil prvi, ki bi to ugotovil. Med nami in JNS so velike razlike. Mi smo ostali pri našem programu, JNS pa pri svojem, ki ga ni prav nič izpremenila.«

»Samouprava« iz Slovenije

V včerajšnji »Samoupravi« beremo o situacijskem poročilu iz Slovenije, da dr. Kramer ni našel za svoje korake pravega razumevanja niti med svojimi najbolj intimnimi sodelavci v Ljubljani in Sloveniji, ki ga odločno napadajo zaradi njegovega sporazuma z dr. Mačkom. Po zadnjih vestih, ki smo jih dobili iz Ljubljane, ki voli dva poslanca, ne more dr. Kramer skupaj s celo opozicijo pričakovati toliko glasov, da bi bila njegova izvolitev vsaj za trenutek verjetna.

75.000 volilcev v Beogradu

Beograjski listi poročajo, da v Beogradu še pri nobenih volitvah ni bilo opažati tako velikega zanimanja za volilne imenike, kakršno se je pokazalo letos. V tokih, na zadnji dan za reklamacije, je moral pristojni urad mestne občine delati do polnoči, da je lahko sprejel vse reklamacije. Na osnovi reklamacij bo po sodbi beograjskih listov na novo vpisanih blizu 10.000 volilcev, tako da se bo število volilcev za mesto Beograd zvišalo na 75.000. Skupno z Zemunom in Pančevom, s katerim tvori en volilni okraj, pa bo Beograd štel preko 100.000 volilcev.

Po podatkih beograjskih listov ima Novi Sad sedaj 19.000 volilcev, približno za 1000 več kakor leta 1935.

Vrenje v čeških strankah

Pregrupiranje v tri politične tabore se nadaljuje — Klic po novih voditeljih — Katoliška stranka ostane samostojna

Praga, 27. oktobra. b. Težnja po preobrazbi vsega notranjepolitičnega življenja v republiko zadobiva vedno bolj konkretne oblike. Tako se iz agrarnih vrst doznava, da se okoli te stranke kot jedra bodoče nove »nacionalne stranke« zbirajo narodni demokrati, Gajdovi fašisti, del narodnih socialistov pod vodstvom bivšega ministra Franka ter pristaši sedanje obrtniške stranke.

Socialni demokrati hočejo nasprotno ohraniti svojo samostojnost kot delavske stranke, kateri se baje namerava pridružiti levo krilo narodnih socialistov pod vodstvom praškega primatorja Zenkla.

V vseh strankah se pojavlja vedno večji odpor proti dosedanjim voditeljem stranke, kar je glede na razvoj poslednjih dogodkov razumljivo. Oglašajo se zlasti mladina, ki zahteva vsa vodilna mesta zase. Revija »Přítomnost« napoveduje preobrazbo notranjega režima v smeri uvedbe avtoritarne demokracije, ki jo zahteva tudi lastni češki interes.

Mnogo se je v zadnjem času ugibalo o bodočnosti češke ljudske stranke, ki ji stoji na čelu msgr. Šramek. Slišali so se glasovi, da se bo stranka v soglasju s kardinalom Kasparjem razšla in svetovala svojim pristašem, naj se pridružijo svoji stranki ter v njej uveljavljajo svoje nazore in svoja načela. Danes pa je imelo predsedstvo ljudske stranke sejo, ki so ji prisostvovali tudi vsi narodni poslanci in senatorji stranke. Na seji so razpravljali o pregrupaciji političnih strank v češkoslovaški republiko. Po obširni debati je bilo sklenjeno, da se stranka ne bo pridružila nobeni novi stranki. Predsedniku stranke msgr. Šramku, ki je podal ostavko, je bila soglasno izrečena zaupnica in na splošno zahtevo je svojo ostavko umaknil in bo ostal še nadalje politični voditelj stranke.

Današnji 28. oktober

Praga, 27. okt. h. Prvič po ustanovitvi Češkoslovaške republike bo jutri 28. oktober, ki je bil največji narodni praznik, praznik osvobodjenja, navaden delovni dan. Le na solah in na javnih poslopih bodo izobešene državne zastave, sicer pa se bo povsod normalno delalo. S tem hoče nova češkoslovaška republika simbolično izraziti svojo voljo do neumnega dela za gospodarsko in politično obnovo države. Jutri ob 11.55 bo imel predsednik vlade general Srovyov nagovor po radiu, v katerem bo naslovil apel na ves narod, naj se krepko oprime dela, ker je edino v delu spas domovine.

Poslanci in senatorji iz zasedenega ozemlja

Praga, 27. okt. br. Danes je imel sejo stalni odbor narodnega predstavništva. Med drugim je razpravljal o vprašanju mandatov narodnih poslancev in senatorjev iz tistih volilnih okrožij, ki so po monarkovskem sporazumu pripadla Nemčiji, odnosno Poljski. Posebna komisija, ki je proučila to vprašanje, se je postavila na stališče, da je za presojo tega vprašanja merodajno stalno bivalistično dotičnega na-

rodnega poslanca, odnosno senatorja. Oni senatorji in narodni poslanci, ki prebivajo na sedanjem ozemlju CSR, lahko ohranijo svoje mandate do poteka funkcijske dobe, izgube pa mandate vsi oni, ki bivajo v zasedenem ozemlju in zlasti vsi oni, ki so v Nemčiji in Poljski prevzeli razne javne funkcije. Kar se tiče mandatov komunističnih poslancev, z ustavitvijo delovanja stranke mandatov po veljavnih zakonskih predpisih niso ugasnili. Za to bi bil potreben poseben zakon.

Ukinitev obsednega stanja na Češkem

Praga, 27. okt. br. Češki deželni predsednik je s pooblastilom vlade z današnjim dnem ukinil obsedno stanje v omejenih čeških krajih.

Spremembe v diplomaciji

Praga, 27. okt. w. »Praški Večere« poroča, da bo prišlo v češkoslovaški diplomacijo do velikih osebnih izprememb. Večje število diplomatskih zastopnikov je namenjilo svoj izstop iz diplomatske službe. Med njimi je tudi dolgoletni češkoslovaški poslanik v Londonu dr. Jan Masaryk, sin prvega predsednika češkoslovaške republike. Prav tako se namerava umakniti tudi pariški poslanik dr. Osuski.

Razpust prostozidarskih lož

Praga, 27. okt. br. Po likvidaciji komunistične stranke so sedaj po vsej Češkoslovaški začeli likvidirati tudi prostozidarske lože. Najprej je bila razpuščena prostozidarska loža v Bratislavi, nato loža za Podkarpatsko Rusijo, danes pa so razpustili tudi vse tri praške lože. V Bratislavi so pa zdaj prostozidarske lože zasedli člani t. zv. Hlinkove garde.

Smrt zaslužnega francoskega znanstvenika

Pariz, 27. okt. h. V pretekli noči je nenadoma umrl zahod od kapi francoski novinar in profesor za češko in jugoslovnsko literaturo na pariški univerzi Fusien Dominis. Na poti domov ga je na lyonskem kolodvoru zadel kap ter se je zgrudil takoj mrtve. Pokojnik je bil velik prijatelj češkega in jugoslovnskega naroda in je veljal za osebnega informatorja Leona Bluma. Ponovno je je mudil v Češkoslovaški in Jugoslaviji ter je bil navdušen zagovornik obeh slovanskih narodov.

Vremenska napoved

Zemunska vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno, tu pa tam dež. Nekoliko vedro bo v nekaterih krajih. Toplota bo v zahodnih krajih nekoliko padla, v ostalih delih pa se ne bo spremenila.

Zagreška: Oblačno, deževno, nestavno, porast temperature.

Dunajska: Pretežno oblačno, od časa do časa deževno, temperatura brez sprememb.

Kaj ponujajo Madžarom čehi in Slovaki

Po zadnjih ponudbah čsl. vlade bi ostalo v republiki le še 111.000 Madžarov, pod Madžari pa bi bilo potem 570.000 Slovakov in Rusinov

Praga, 27. okt. h. V tukajšnjih političnih krogih docela hladno presoja položaj in mirno gledajo na razvoj spora z Madžarsko. Češkoslovaška se zaveda, da je s svoje strani storila vse, kar je v njeni moči in kar se sploh more zahtevati od suverene države, da pride do mirnega sporazuma. Tu najboljše dokazuje dejstvo, da je v svoji zadnji noti, ki je bila včeraj dostavljena madžarski vladi, pristala na najsrajnejše žrtve. Po predlogu, ki je bil stavljen madžarski vladi v tej noti, bi ostalo na Češkoslovaškem skupno samo 111.000 Madžarov in še to le v pokrajinah, kjer so naseljeni raztreseno. Od tega bi jih bilo na Slovaškem 77.000, v Podkarpatski Rusiji pa 34.000. Po večini gre za one Madžare, ki so naseljeni po mestih v popolnoma slovanskem okolju. Z odcepitvijo ozemlja, ki ga je Češkoslovaška ponudila Madžarski, bi prišlo pod Madžarsko 188.000 Slovakov in 30.000 Rusinov, to je skupno 218.000 prebivalcev slovanskega porekla. K temu je treba še prišteti 350 tisoč Slovakov in Rusinov, ki so že sedaj pod madžarsko oblastjo. Skupno bi bilo Slovakov in Rusinov na Madžarskem okoli 570.000, dočim bi na Češkoslovaškem ostalo le 111.000 Madžarov. Madžarska vlada pa je preko tega zahtevala še odcepitev ozemlja, s katerim bi prišlo pod madžarsko oblast nadaljnjih 250.000 Slovakov in Rusinov.

Sprico alarmantnih vesti, ki prihajajo iz Budimpešte o namerah madžarske vlade, je tudi češkoslovaška vlada izdala potrebne varnostne ukrepe in pozvala pod orožje zopet nekaj že odpuščenih rezervistov specializiranih v ostalem pa Češkoslovaška popolnoma zaupa posredovanju Nemčije in Italije. V praških krogih prevladuje prepričanje, da bosta Rim in Berlin prisilila Madžarsko, da sprejme sporazumno rešitev na miren način.

Turčanski pri Hitlerju?

Praga, 27. okt. o. Kakor poročajo službeno, se je včeraj mudil več ur na Dunaju slovaški notranji minister Turčanski, ki se je sredi zopet vrnil v Bratislavo. Smatrajo kot verjetno, da se je sestel s kancelarjem Hitlerjem, ki se je včeraj tudi mudil na Dunaju.

Stališče slovaške vlade

Bratislava, 27. oktobra. AA. ČTK: Slovaški ministrski predsednik dr. Tiso je sprejel včeraj zastopnika švicarske telegrafске agencije, ter je med drugim izjavil sledeče: »Slovaška vlada je v sporazumu z vlada Mačke in Podkarpatske Rusije sprejela predlog o arbitraži, kakor ga je predlagala madžarska vlada. Slovaška dejansko želi, da v najkrajšem času pride do ureditve vseh narodnostnih vprašanj v Podunavju. Naše stališče pa je, da ne bomo odstopili Madžarski večjega

števila Slovakov, ter s tem povečali števila tistih Slovakov, ki že žive na Madžarskem, za novih 300 do 400 tisoč.

Na koncu je dr. Tiso ponovil, da želi slovaška vlada najskrajnejše popoln sporazum s sosednimi državami v vseh spornih vprašanjih.

Podkarpatska vlada odklanja plebiscit

Užhorod, 27. okt. AA. (ČTK) Tukaj je bila včeraj velikanska manifestacija. Veliko množice so korakale po ulicah, nosile češkoslovaške in podkarpatske zastave ter zahtevale, da se na vsak način ohrani neodtujljivost Podkarpatske Rusije in češkoslovaške republike. Množice so priridile članom vlade viharne ovacije. Novi ministrski predsednik msgr. Vološin je izjavil, da podkarpatska vlada odločno odklanja idejo plebiscita in da stoji na stališču, da je treba republiko preurediti v federativno državo Čehov, Slovakov in Rusinov. Istočasno je pozval narod, naj ohrani mir in naj ne stori ničesar, kar bi moglo škoditi ciljem in zahtevam naroda v teh krajih.

Nemške informacije o vzrokih odklanjanja plebiscita

Berlin, 27. oktobra. AA. DNB poroča iz Užhoroda: Prebivalstvo Podkarpatske Rusije z največjo pozornostjo spremlja pogajanja z Madžarsko. Poudarja se želja, da bi se pogajanja uspešno zaključila, toda povsod prevladuje splošen odpor proti zahtevam Madžarske, da se uvede plebiscit. V tukajšnjih krogih poudarjajo, da bi plebiscit zlasti prizadel Užhorod in Mukachevo, kajti v teh mestih je posebno veliko Židov, v Užhorodu 38 odst., v Mukachevu pa kar 52 odst. Iz tega razloga smatra prebivalstvo, da bi reševanje narodnostnega vprašanja z enostavnim preštevanjem prebivalstva v spornih pokrajinah bilo nepravilno in nepravilno.

Ugotovitve inozemskih novinarjev

Bratislava, 27. okt. AA. ČTK: Večja skupina tujih novinarjev je te dni prepotovala tiste pokrajine v južni Slovaški, za katere je madžarski radio poročal, da vladajo v njih beda, žalost in nemiri. Ti tuji novinarji so se vrnili včeraj v Bratislavo in izjavili, da niso nikjer videli sledu imenovanega razpoloženja ali pojavov, kakor jih našteva madžarski radio. Vse prebivalstvo živi tam v miru ter odobrava odločno politiko avtonomne slovaške vlade.

★

Mestni svet v Bratislavi razpuščen

Bratislava, 27. oktobra. AA. (ČTK) Slovaška vlada je včeraj razpustila mestni svet v Bratislavi. Za vladnega komisarja je bil imenovan Kováč.

Naši kraji in ljudje

Kaj vse se godi na Kočevskem Majhne borbe pred razmahom volilne borbe

Kočevje, 26. oktobra.

Kočevski dež je prav tako znamenit, kakor ljubljanska megla ali pa še bolj. Letos je sicer napravil nadse lepo izjemo, in je šele včeraj prirojal v dolino. Tisti, ki so računali na lepo vreme ob vseh svetih in upali, da bodo imeli še sveže rože vsajene na grobovih, so razočarani. Slana je še pred nasopom dežja vse cvetje pomorila. Zdaj je konec iger in opravkov, ki jih prinaša vsako poletje. Balinčarji so pospravili krogle, čeprav so še dolgo ob večerih vztrajali v mrazu, minili so sprehodi in izleti na Friderikovo grad, v Mestni log in drugam — samo tarok bo še ostal. Ta je pri nas vse letne čase v modi, vsaj v desnem kotu kočevske kavarne je stalen gost.

Po vaseh strašijo divji prašiči in jazbeci. Z našimi lovci je križ, zmerom se jih drži smola. Kadar in kjerkoli se prikažejo, se vse zverine skrijejo. Če že od daleč niso zavohale preganjalcev, izginejo kakor kafa, ko padejo prvi strel. Medvedov letos še niso videli, kakšen volk pa bo morda kmalu prilezel v bližino, če bo mraz ostal. Pa tudi sicer kočevske vasi kljub dežju in blatu še ne bodo imele miru. »Sängeräusflug« so sicer prenehali, izleti na Krempo in do Kolpe tudi, prihajajo pa druge skrbi. Tihe borbe se bijejo, kamenje, kolomaz in gnojica ne pridejo

tako lahko iz mode, če se jih človek enkrat privadi. Prav pred kratkim je nekdo učitelj v Štalcerjih vrgel debel kamen kar skozi zaprto okno v sobo. Vojska zaradi imen na »iče« oziroma — itisch povzroča v mestu in po vaseh še zmerom hudo kri. To združbo nam je Bog naklonil najbrž v zameno za volilno borbo, ki se kar noče razmahati. Nihče še zanesljivo ne ve, kdo bo in kje to kandidiral. Tudi »Gotscheer Zeitung« kar molči o teh rečeh. Sicer je pa prav tako — bolj trajnega pomena je pač prevažna naloga, dokazati pragermanski izvor imena — itisch. Po odredbi sreskega načelstva bodo morale napisne table biti v bodoče slovenske, imena na — itisch pa bodo vendar ostala — zaradi krstnih listov.

Dež, ki je začel nalivati, nam odpira žalostne perspektive za zimo. Hudo je prizade o naše delavstvo. Gradbeni dela so prenehala, obe tekstilni tovarni sta reducirali obrat na skrajni minimum. Okrog cerkve se zbirajo brezposelni z rokami v hlačnih žepih. Družinski očetje so med njimi, do malega so skoraj sami Slovenci — nemški delavci imajo vsaj kmečko hrano in toplo peč doma na vasi. Vprašanje našega delavstva je postalo zdaj pred zimo nadse pereče.

Treba se bo pošteno zavzelo za gladujoče in trpeče — dovolj je bilo obljub!

Madžarski avto je zgorel pri Planini Lastnik se je komaj rešil — 70.000 din škode

Planina, 27. oktobra

Nedavnega popoldne se je pripeljal v naše kraje madžarski državljani in avtopodjetnik Franc Pollak. V luksuznem avtomobilu je pridiral z lepo damo iz Madžarske proti Celju in Ljubljani, odkoder je nadaljeval pot proti Planini, namenjen je bil v Italijo. Ko pa je došel v vas Liplje pri Planini, je avto ustavil ter izstopil s svojo spremljevalko Žugi Kalmánovo. Pustila sta avto na desni strani ceste, sama pa sta se vsedla na drugo stran, da bi se pri pikniku nekoliko okrepčala. Ko sta se po kratkem odmoru hotela odpeljati dalje in sta zasedla avto, se jima motor ni hotel vžgati, samo ropotalo je v njem.

Naenkrat se je pojavil velik plamen, ki

NASI NOVI AKADEMIKI:

Univ. prof. dr. Janko Polec

Naša pravna znanost je v Akademiji znanosti in umetnosti častno zastopana po vrsti svojih uglednih predstavnikov. Poleg vseučiliških profesorjev dr. Dolenc, dr. Krecka, dr. Kušer, in dr. Pitamika, katerih življenje in delo smo kratko že opisali v »Jutru«, je član naše najvišje znanstvene ustanove tudi vseučiliški profesor dr. Janko Polec.

Dr. Janko Polec se je rodil 19. avgusta 1880 v Kamniku sodniku Juliju Polcu. Po dovršenju gimnazije v Ljubljani je študiral na univerzah na Dunaju in v Gradcu. Prvotno se je posvetil sodnemu stanu; bil je

odnik na Brdu, v Trebnjem in Radovljici, nato pa sedem let v tajništvu vrhovnega sodišča na Dunaju. Ob ustanovitvi socialnega ministrstva (1917) je bil imenovan za ministrskega tajnika v tem ministru, tik pred prevratom pa je služboval v pravosodnem ministru.

V poverjeništvu narodne vlade v Ljubljani je bil do novembra 1919 referent za kazenske stvari. Nato je uredil in vodil pravni referat pri direkciji južne železnice v Ljubljani.

Že kot visokošolček v Gradcu je bil 1901 na čelu velike akcije za slovensko univerzo in je zbral (1902) svoje članke, ki jih je priobčeval 1901 po časopisju o zgodovini vprašanja slovenske univerze v vseučiliškem zborniku, iz katerega so poslej črpali vsi borci za naše vseučilišče. Pripravljal se je tudi sam že v dijaških letih za vseučiliški kariero in sicer za kazensko pravo. Leta 1904-05 je študiral v Berlinu kot državni štipendist pri prof. Lisztu. Od začetka juridične fakultete v Ljubljani predava — najprvo kot honorarni in izza 1925 kot redni profesor — zgodovinski razvoj sodnega prava in zasebnega prava, čemur je kasneje pridružil tudi jugoslovansko pravno zgodovino.

Izdal je 1925 obsežno pravnozgodovinsko monografijo »Kraljestvo Ilirija«, kjer je obdelal pravne reforme, ki so se izvršile pri nas po Napoleonovi Iliriji in pod njenim vplivom. L. 1929. je napisal ob desetletnici naše univerze v njeni spomenici glavno razpravo »Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo.« — Poslej obravnava večinoma zgodovino pravnega in socialnega položaja našega kmetkega stanu. Med razpravami, ki jih črpa iz prvotnega, arhivnega gradiva, velja imenovati zlasti njegovo »Svobodnike na Kranjskem.«

Židje na mejah in pri nas

Ljubljana, 27. oktobra.

Po odcepitvi Sudetov od češkoslovaške so se na nemško-jugoslovenski meji začeli pojavljati polni židovske narodnosti še v mnogo večjem številu, kakor po priključitvi Avstrije. Ta naval je pač razumljiv, ker so se židovskim emigrantom iz Avstrije jeli pridruževati še številni

njihovi rojaki iz Sudetov in češkoslovaških pokrajin. Ker pa so zaradi živahnega gibanja pripadnikov židovske narodnosti začele tudi druge države po vrsti zapirati meje pred njimi, so po nemških mestih z večjimi židovskimi naselbinami pričele delovati tajne poslovalnice, ki zaglagajo emigrante z lažnimi dokumenti, predvsem rojstnimi in potnimi listi. Naša oblast pa so zato na mejah službojočim organom naložila najstrožjo pozornost kar se tiče potnikov iz severnih dežel. Nasproti židom, ki stalno bivajo pri nas, a niso jugoslovenski državljani, so oblasti prav tako uvedla strožje postopke. Pripadnikom židovske narodnosti, ki so tuji državljani in so jim po čeki dovolila za bivanje v Jugoslaviji, se prošnje za podaljšanje dosledno zavračajo.

Ljubeznivo približevanje v tovarni Oprostitev v značilni in poučni tiskovni pravdi

Ljubljana, 27. oktobra.

Pred tiskovnim senatom, v katerem sta pod predsedstvom s. o. s. Gorečana sodelovala gg. s. o. s. Brelih in Lederhas, je bila zaključena tiskovna pravda na tožbo mariborske tiskovnice Thoma & Co., ki jo je zastopal ljubljanski odvetnik dr. Vorišić proti odgovornemu uredniku »Glasa delavca« Vincencu Stuparju, ki ga je zagovarjal odvetnik dr. Štemphar.

Tvrdka Thoma & Co. je tožila odgovornega urednika zaradi prestopka zoper čast po čl. 52. zakona o tisku, ki naj bi ga bil zagrešil s tem, da je 4. februarja letos v svojem listu objavil pod naslovom »Moji doživljaji v tovarni Thoma v Mariboru« dopis delavke, v katerem ta piše o razmerah, ki vladajo v tiskovnici in pravi, da jo je mojster povabil v klet, kjer ji je med dvomljivo ljubeznivim približevanjem povedal, da ji bo dobro, če bo pametna, če pa ne bo hotela biti, ji pretili ulica. Ker ni hotela biti »pametna«, da je sedaj res »na ulici«, odpuščen iz službe. Na kraju je delavka še omenila v članku, da se podobne reči dogajajo po mojstrovni krivdi v omenjeni tiskovnici vsak dan.

V zagovoru je obtožnik po svojem zastopniku pobijal legitimacijo tvrdega za tožbo z utemeljitvijo, da napad ni bil namenjen podjetju samemu, temveč je imel le namen, opozoriti podjetje samo in pa javnost na nevdružne razmere, ki vla-

dajo v tovarni in na odnose med nadrejenimi mojstri in podrejenimi tekstilnimi delavkami. Poleg tega je toženi nastopil tudi dokaz resnice za navajane trditve. Dasi so nekatere priče govorile v prilog konkretno imenovanemu mojstru, ki je nemški državljani, ali pa so izjavile, da jim razmere niso toliko poznane, da bi mogle dati o njih izjave, so bila vendar očitna pričevanja nekaterih zaslišanih delavk. Ena izmed njih je izpovedala, da je od mojstra dobila nekaj denarja ob enem s povabilom za sestanek, kateremu pa se seveda ni odzvala, čeprav je denar sprejela in bila zato naslednje dni pošteno šikanirana. Druga je povedala, da je mojster nekoč pod noč prišel vinjen v njeno stanovanje, ki leži nasproti tiskovnici, pa ga je morala zaradi vsiljivosti postaviti pred vrata. Tretja pa se je s pripombo, da bi imela sicer marsikaj povedati glede tega, rajši vzdržala pričevanja s pojasnilom, da jo je preveč sram govoriti o tem. Vse pa so soglasno izpovedale, da se je to godilo v tiskovnici pogostokrat in da se je dobro godilo le tistim delavkam, ki so mojstru izkazovale uslužnost do njegovih zahtev.

Po krajšem posvetoivanju je senat odgovornega urednika »Glasa delavca« popolnoma oprostil krivde in kazni z utemeljitvijo, da se je obtožencu dokaz resnice posrečilo.

Pobeglega uradnika so vlovili Iskali pa so razbojnika Bradeška in Anžurja

Ljubljana, 27. oktobra

Naši policiji in orožniškim postajam po Notranjski in tja gori do Škofje Loke pa še čez še zmerom dela mnogo pregledav zločinskih razbojnikov in tat. Jože Bradeško, ki je za nekaj časa sicer izginil, kakor da se je v zemljo udrl, neprestane prijave pa vedo poročati o številnih vlovih in tatvinih po samotnih naseljih, ki jih ljudstvo pripisuje Bradešku in pajdašem iz njegove družbe. Z njim se kladi po notranjskih gozdovih najbrž tudi eden izmed Anžurjev, ki ga policija prav tako z vso vneto išče, da bo položil račune o lepem številu grehov. Med mirnim kmečkim prebivalstvom je Bradeško s svojimi podvigi povzročil toliko nervozne panike, da v vsakem količniku nesolidno obloženemu neznanu že sumijo tolovaja in ključne orožnike in policijo na sled. Tej paniki gre zaslug, da so organi kriminalnega oddelka Podutikom včeraj zajeli nekega drugega grešnika, ki ga pač ne bi mogli primerjati s kakšnim Bradeškom, a ga je policija vendar že dolgo zaman iskala.

Organom našega kriminalnega oddelka je uspelo te dni, da so dobili v roke pismo, ki ga je neznanec pisal neki ženski v Ljubljano s prošnjo, naj mu preskrbi nekaj perila in obleke, vse skupaj pa naj mu 26. oktobra prinese na določeni kraj v gozdu nad Podutikom. Policija je takoj zasumila,

da utegne biti neznanec Bradeško ali Anžur. Ker je znano, da sta oba razbojnika zmerom dobro oborožena, je bilo treba z vso previdnostjo organizirati zasedo, da zajamejo moža. Eden izmed agentov se je preoblekel v lovca in je z nekim lovskim čuvajem iz okolice, z lovsko puško na ramni prišel mimo prav tedaj, ko se je ženska s perilom pojavila na cesti in je sumljivi neznanec stopil iz gozda. Ko so moža prijeli, se je takoj izkazalo, da na žalost ni ne Bradeško in ne Anžur, temveč samo nesrečen bivši državni uslužbenec iz Ljubljane, ki si je z majhnim pregreškom nakopal izredno težko kazno. V službi je poveril kakšna dva tiščaka — zapeljala ga je preblestna potreba po pijači. Ko je videl, da poverbe ne more več prikrivati, je iz obupa pobegnil. Najprej je skušal priti čez mejo v Italijo, a je naletel na naše obmejne straže in se še o pravem času umaknil nazaj. Najbrž je slišal, kako Bradeško in njegova družina živijo po gozdu, pa je tudi sam krenil proti Sv. Katarini in iskal zavetja pred preganjalci, ki jih pa ni bilo za njim. Naraščajoči mraz ga je prisilil, da zaprosi svoje ljudi v Ljubljani za nekaj obleke in perila. Ta poizkus mu je bil v pogubo. Policija ga je izročila sodišču, a se preden mu bo formalno izrečena kazna, je že čez mero kaznovan: izgubil je službo, ki jo je opravljal 20 let.

Vlomilec Jakopin s tovarišijo obsojen Med osmimi obtoženci je bila samo ženska oproščena

Ljubljana, 27. oktobra.

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je predsedoval s. o. s. Gorečan, se je danes dopoldne nadaljevala 19. t. m. prekinjena razprava proti vlomilcu Antonu Jakopinu iz Poloka pri Stični in njegovim pajdašem. Tudi današnja razprava je trajala nekaj ur in je nudila dobro priliko za vpogled v predrzne in pokvarjene zračice današnjih obtožencev, ki so zasedli dve zatožni klopi.

Bili so poleg glavnega obtoženca Antona Jakopina, posestnikovega sina, ki se ga je dolgo bala vsa Dolenska posebno zaradi predrznih vlovov, ki jih je spremljala, če je bilo treba tudi pesem revol-

verskih strelcev, še njegov mlajši brat Lojze, nadalje Antonova desna roka, nekdanji rudar brez stalnega bivališča Anton Valentičič, Franc Brčon in njegova žena Marija iz Brezovice, mož posestnice Jerne Marolt iz Unjnarjev in hlapce na Fužinah pri Ljubljani Alojz Marolt. V dodatni obtožnici je bil obtožen še delavec Jože Hauptman. Prvi štirje so krivali in vlamljali na debelo, slednji štirje pa so bili obtoženi, da so sprejemali in za lastno potrebo porabili ukradene stvari, deloma pa jih razpečavali. Brčonova sta bila še obtožena, da sta tatove nagovarjala k tatvinam.

Mnogo solidarnosti in zvestobe pa ob-

RADIO R. Z. Z. O. Z.,
Ljubljana — Mirkovičeva cesta 6.
RADIOVAL,
Ljubljana — Dalmatinova ulica 13.
JOSIP WIPPLINGER,
Maribor — Jurčičeva ulica št. 6.

toženci niso pokazali med seboj. Eden izmed obtožencev je celo trdil, da ga je Brčonova zavedla ne samo v ljubavno razmerje, temveč ga je tudi nagovarjala k tatvinam. Toda kakor je pokazala sodba, ki se je glasila oprostilo le za Brčonovo, to zavedanje ni imelo pravega pomena. Kajti predsednik je v utemeljitvi poudaril, da krško zavedanje s strani Brčonove ni bilo potrebno spriti toliko tatvinske nagnjenosti, ki jo je pokazala družba obtožencev. Po Dolenškem so s svojimi podvigi napravili obilo škode, kljub temu pa so se nekateri obtoženci rajši odrekli zahtevku na odškodnino, ki je itak problematična, samo da bi sodišče fante dobro spravilo na varno.

Senat je odmeril Antonu Jakopinu 2 leti ročnice in 4 leta izgubo častnih državljskih pravic, njegovemu bratu Alojzu 7 mesecev strogega zapora, Antonu Valentičiču 1 leto in 8 mesecev ročnice in 3 letno izgubo častnih pravic, Francu Brčonu 3 mesece in 15 dni strogega zapora in 2 letno izgubo častnih pravic, Jerneju in Alojzu Maroltu ter Jožetu Hauptmanu pa vsakemu po 2 meseca strogega zapora in 120 din denarne kazni, toda le pogojno za dobo 3 let. Oproščena je bila v smislu § 280. k. p. le Marija Brčonova.

Požar in visoka zavarovalnica

Ptuj, 27. oktobra.

Včeraj okrog pol petih zjutraj je nastal požar v gospodarskem poslopu posestnika Alojzja Dolence v Dragonji vasi, občina Cirkovce. Ogenj se je razširil še na gospodarsko poslopje sosedja Stefana Napasta. Požar je prvi opazil posestnik Napast, ki se je prebudi zaradi močnega praske-tanja. Hitro je vstal, pogledal skozi okno in opazil, da gori njegovo in sosedovo gospodarsko poslopje. Sklical je svojo družino in najbližje sosed, ki so alarmirali gasilce iz Cirkovca in iz Mihovca. Dasi so ti prišli takoj na pomoč, so se morali omejiti le na varovanje sosednjih objektov, kajti gospodarski poslopi sta bili tako hitro v plamenih, da so komaj rešili živino iz hlevov.

Škoda je cenjena na 50.000 din. Napast je bil zavarovan za 34.000 din in škoda pokrita z zavarovalnico. Alojzji Dolenci, v katerega gospodarskem poslopu je požar izbruhnil, je bil zavarovan pri treh zavarovalnicah za znesek 158.800 din. Bilo pa je to njegovo posvetilo pred kratkim zaradi zadolženosti prodano. Izkupilek ni pokrtil vseh terjatev. Sum požiga je padel na posestnika in so ga orožniki kmalu po požaru aretirali in izročili sodišču.

Pred dvajsetimi leti:

Konec avstrijske oblasti v črni gori

Avstrijska okupacija črne gore je svoji okrožni postojanki v Peči (Ipek) in v Kolašinu izgubila že ob prvem uspehu naše zmagovalne vojske na solunski fronti. Okrožna poveljnica v Peči in v Kolašinu sta mislila, da je najbolje, če vsak po svoje ukrene vse potrebno, da najde pot iz nevarne pasti. Tudi sedež okupacijske uprave na Cetinju ni imel več pravih zvez s posameznimi okrožnimi poveljstvi, saj je generalni guverner grof Clam Martiniz že v prvih dneh septembra zapustil Cetinje in odpotoval v Boko »zaradi važnih upravnih zadev« ter se ni več vrnil. Njegovi najbližji sodružniki, ki so ob okrutnem izmogoževanju ljudstva spravljali na stran velike deleže ple-na, so seveda sledili njegovemu zgledu.

Prebrat na solunski fronti je vsa okupacijska poveljstva opozorila, da je treba misliti na konec. Poveljstvo v Peči in v Kolašinu sta bili najbolj prizadeti. Poveljstvo v Peči je pripravilo vse potrebno za umik preko Sandžaka, pri zadnjem okrožnem poveljniku v Kolašinu pa sem v imenu nekaterih komitskih skupin posredoval, naj vse zaloge živil, kakor tudi drugo blago v skladiščih ostane nedotaknjeno in naj vojaštvo vzame s seboj samo toliko živeža, kolikor je neobhodno potrebno za pot do Boke ali pa do Mojkovca. Tako se je tudi zgodilo in — ko je Avstrijce vzela noč, so ostala skladišča v Kolašinu, Andrijevici in drugih kra-

jih dobro založena in bi imelo ljudstvo od njih veliko pomoč in korist, če bi se dalo vse v redu in miru upravljati in razdeliti.

Okrožna komanda avstrijske okupacije v Kolašinu je v vseh krajih svojega področja pod pritiskom komitske akcije pustila vsa svoja skladišča nedotaknjena, ravno tako pa je bilo tudi na področju okrožnega poveljstva v Peči, kjer so okupacijski uradniki in oficirji v Dečanah in tudi še v nekaterih drugih krajih sami izročali odposlancem komitskega vojske Koste Pečanca skladišča in velika narodna svetišča. V drugi polovici septembra 1918. v Kolašinu ni bilo več avstrijske vojske, a člani poštenih komitskih odredov in pošteti domaćini razmeram niso bili kos.

Prvi dnevi svobode pa so vrgli nesrečno deželo v nov pekel. Činitelji tega pekla so bili sestrarnost, nezaupanje, izroditi stare mržnje iz najrazličnejših povodov, politična nesoglasja in naposled seveda tudi to, da so hoteli z zapuščeno okupacijske oblasti gospodariti tudi nekateri nepoštenjaki. Okrog skladišč so grmeli noč in dan strelji in marsikaj je šlo v divjem vrtincu strasti v nič.

Debatna za in proti črnogorskomu kralju, za in proti Srbiji, o Jugoslaviji, o samostojni Črni gori itd. so se med komitskimi skupinami in med prebivalstvom razbohotile v gorostasnosti, ki so pred-

stavljale veliko nevarnost za ljudstvo in seveda tudi za zaloge, ki jih je zapustila pri svojem begu okupacijska oblast. Do reda je prišlo najprej v Andrijevici, ko je prispel tja oddelek komitskih čet Koste Pečanca. Tam so se znašli tudi člani odbora za zedinjenje črne gore s Srbijo.

V Kolašinu sem zapustil vse svoje prijatelje komite in domaćine ter iz previdnosti ponotni krenil peš v Andrijevico. Časilo mi bili pač taki, da tudi staro prijateljstvo, preizkušeno v najhujših časih, ni imelo več prave veljave. Vrtinec strasti seveda ni bil v prvi vrsti, v prvi vrsti pa so bili obtoženi, da so sprejemali in za lastno potrebo porabili ukradene stvari, deloma pa jih razpečavali. Brčonova sta bila še obtožena, da sta tatove nagovarjala k tatvinam.

Mnogo solidarnosti in zvestobe pa ob-

preboju solunske fronte razšle po vsej osvobodjeni domovini, v Skopju pa je ostalo še mnogo nevrščenih oficirjev in beguncev iz nekdanjih odredov avstrijske okupacije črne gore in Srbije. V novembru 1918 sem se spet izločil iz te nove trume in, ko sem dobil od vojaškega oblastve in tudi od civilnega poglavarstva nekakšno potnico ali propustnico, sem spet sam, kakor že večkrat, krenil na nevarno pot. Cilj te poti je bil severna meja nove naše države, od koder sem bil vržen pred tolikimi leti v vrtinec svetovne vojne. Med svojim umikom so Nemci rušili železniške tise, podirali mostove in poškodovali tudi ceste in tako je bila pot preko srbskega juga zelo nevarna. Obšel sem se na pol civilno, na pol vojaško ter krenil na pot, ki je bila ponekod tudi pod oblastjo arnavtskih tolp, ki so, ravno tako kakor moji prijatelji, ki sem jih zapustil tam v stari Črni gori, močno oborožene divjale v vrtincu strasti in nesporazumljenj ter čakale na nekaj, kar mora priti, da napravi konec velikemu neredu. Na poti sem srečaval nekajkrat angleške in francoske avtomobiliste, ki so mi po vseh svojih močeh pomagali, a znašel sem se že večkrat v situacijah, da sem moral prav tehtno premišljavati, za koga naj se izdam: ali za prijatelja tega ali onega arnavtskega plemena, ali pa za srbskega bojovnika. Tudi po poti preko Sandžaka so se take kočljive situacije ponavljale in šele onkraj Uvca sem mogel misliti, da so tako dolgem času moja glava ni več v storbi.

(Iz vojnih spominov novinarja T. Gmainerja.)

Vsak četrtek in petek

sveže MORSKE RIBE

vseh vrst. Novo došli kaštelanski teran, sladka rebula in druga prvovrstna vina! Sprejemajo se abonenti na izvrstno domačo hrano! — Vljudno vabimo!

Restavracija-klet „ZVEZDA“

Domače vesti

* **Jadran v šolskem radiu.** Danes od 11.30 do 12. bo v šolskem radiu oddaja proslave jadranskega dne s petjem, recitacijo in prigodnim govorom. Proslavo bo vodil glavni tajnik slovenskih podmladkov Jadranske straže g. Viktor Pirnat.

* **Solska mladina in Jadran.** Po odredbi pristojnih ministrstev in banske uprave bodo 31. oktobra vse šole interno proslavljale praznik našega morja in dvajsetletnico njegove svobode.

* **Železniškim upokojencem, rentnikom in vdovam naznanja** Društvo železniških upokojencev: Legitimacije za vozne olajšave se predlagajo kakor vsako leto pri železniških postajah in predložiti jih mora samo poglavar družine, ne pa posamezni družinski člani. Legitimacijam je treba priložiti: čekovni odrezek o prejetem pokojnini, 4 din za vsako legitimacijo, lastnoročno od glavarja družine podpisano izjavo, da se žena ne bavi s trgovino ali obitju ter da žive rodbinski člani (navedeni z imeni) s poglavarjem v skupnem gospodinjstvu, za otroke preko 18 let starosti (sinove do največ 26 let, če hodijo v šolo ali če se uče obiti) se mora predložiti potrdilo šole ali učna pogodba ter od poglavarja družine podpisana izjava, da dijak nima preko 500 din stipendije, ali da vajenec nima hrane ali stanovanja pri učnem gospodarju, za hčere preko 18 let starosti, ki so doma brez lastnega zaslužka, od poglavarja podpisana ter od občine ali policije potrjena izjava; za one, ki imajo lastni mesečni zaslužek do največ 500 din, pa se potrdilo delodajalca o mesečnem kosmatem zaslužku z navedbo, koliko plačuje za bolniško blagajno, oziroma v katerem meznem razredu je zavarovan; za duševno ali telesno trajno nesposobne otroke preko 18 let starosti je treba priložiti potrdilo pristojnega železniškega zdravnikarja. Gojenci vojaških šol in zavodov ter sinovi, ki služijo kaderski rok, nimajo pravice do voznih ugodnosti. Za svoje izjave so poglavarji družin moralno in materialno odgovorni. Direkcija državnih železnic je izdala vsem železniškim postajam navodila o podaljšanju legitimacij. V Ljubljani stanujoče upokojence opozarja društvo, da bodo glavni, gorenski in dolenski kolodvor sprejemali legitimacije v računskih pisarnah od 10. do 20. in od 24. do 30. novembra. Zdravnikom bo direkcija podaljšala legitimacije šele po novem letu.

Sgrati „Slepe miši“
se pravi z slabovidnimi
očmi ali skazi življenja.
Zato raje nosite
takoj očala od

LJUBLJANA PASAJA NEBOTIČNIKA

* **Diplomirani** so bili na filozofski fakulteti ljubljanske univerze v oktobrnem terminu 1935 tile kandidati in kandidantke: Černetič Silvester (matematična skupina); Dolgan Marija (matematična skupina); Geržinič Alojzij (skupina za nar. jezik in knjiž.); Hronek Margareta (germanska skupina); Ivanova Olga (romanska skupina); Kastelic Vera (matematična skupina); Kremenšek Irena (germanska skupina); Malnarčič Ivan (matematična skupina); Margon Bogomir (skupina za občo zgodovino); Maselj Nadina (romanska skupina); Nemec Draga (pedagoška skupina); Novak S. Ancila (skupina za nar. jezik in knjiž.); Pegan Branko (biološka skupina); Rupelj Sonja (germanska skupina); Šeme Janez (romanska skupina); Terseglav Franc (skupina za občo zgodovino); Vajacha Jozefa (germanska skupina); Verbič Pavel (biološka skupina); Zorec Darinka (matematična skupina); Zupančič Zvonimira (skupina za občo zgodovino).

* **Pri motnjah v prebavi, napihnjenosti, vzepljanju in zgagi, povzročeni po trdi stoli, je najbolje vzeti zvečer pol čaše naravnega »Franz-Josef«** grenčice in zjutraj na teš želodec isto količino. Prava »Franz-Josef« voda se je vedno izkazala za popolnoma zanesljivo sredstvo za iztrebljanje črevesja.

Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

* **Poročilo** se je g. Joško Turk, šolski upravitelj v Gradišču z gospodino Matušev Jožco, učiteljico pri Sv. Florjanu. Za priči sta b. l. dr. Krulc, advokat v Mariboru in Fortunat Turk, nastavnik meš. šole v Ormožu. Marljivemu našemu obmejnemu delavcu, navdušenemu pevcu, ki mu je prosveta naroda glavna misel, želimo vse najbolje!

* **V centralnem higienskem zavodu v Beogradu** se bo začel po odobritvi ministra za socialno politiko in narodno zdravje dne 1. januarja 1939 tečaj za šolske zdravnike, ki bo trajal tri mesece. Na tem tečaju se bodo zdravniki teoretično in praktično usposobili za svoje delo pri zaščiti šolskih otrok.

KINO SLOGA, tel. 27-30

NOČNA POŠAST

Boris Karlov, genijalni učenjak vodi borbo proti podzemlju, da iz rok zločincev otme sredstvo smrti.

* **Mladinsko protituberkulozno gibanje.** Prosimo vse organizacije za mladinsko zaščito in skrbstvo kakor tudi vse druge ustanove s sličnim smotrom in namenom, ki imajo svoje seje v Ljubljani, da nam zaradi sodelovanja v protituberkulozni borbi med mladino in poživljenja našega mladinskega odseka do 5. novembra t. l. v svojo svoj točen naslov ter obenem navedejo predsednikovo in tajnikovo ime. Protituberkulozna zveza v Ljubljani, Gosposvet z c. 2-II.

* **Novi grobovi.** V visoki starosti 85 let je umrla v Križah gospa Helena Orančeva, po rodu Pogačnikova. Ugledno poselnico bodo jutri ob 9. spremenili k večnemu počitku. — V Rušah je umrl po kratki bolezni g. Franc Škerbinjek, dolgoletni in zaslužni knjigovodja lesne trgovine Viktorja Glaserja. Njegov pogreb bo danes ob pol 16. — Pokojnima blag spomin, žalujemo naše iskreno sožalje!

* **Smrt gospe Marije Kernove.** V sredo popoldne se je po škofiji Loka razvedela žalostna novica, da je umrla ga. Marija Kernova, vdova po železniškem uslužbenku, stara 70 let. Pokojnica je bolela že dalj časa. Pet minut pred smrtjo se je pogovarjala s služkinjo, ko jo je nenadno napadla njena stara bolezen naduha in že je zastalo plemenito materinsko srce. V zakonu so se štiri sinovi in 6 hčera, dohodki so bili skromni in res je bila prava umetnost in žrtvovanje skrbi, spraviti vso deco preko nestetih skrbí in težav v samostojne poklice. Gospe Kernovi se je velika naloga odlično posrečila, tako da ji je bila jesen življenja pač prijetno razvedrilo ob zavesti doseženih uspehov. Hčerka Marija je poročena s škofjeloškim trgovcem in tvorničarjem, bivšim loškim podžupanom g. Savnikom, hiša hčerke Berte, posestnice na Mestnem trgu, je nudila materi vse poslednji čas prijeten dom, sin Adolf v Kranju je tvorničar čokolade in keksov. Pri obilni družini je bilo seveda žrtvovanje polno življenja ge. Kernove posvečeno domu in sreči svojcev, ki obkrojujejo nenadomestljivo izgubo. Občečislani vzorni materi bodi lahka domača zemljica, ugodnim svojem pa izrekamo iskreno sožalje!

Ljubka Sylvia Sidney in George Raft v nepozabnem vefilimu o ljubezni in sencah preteklosti

V NOVO ŽIVLJENJE

Režija: FRITZ LANG

Premiera KINO MATICA 21-24 ob 16., 19. in 21. uri. — Najnovejši zvočni tednik!

* **Razširitev bakteriološkega zavoda v Križevcih.** Pred 15 leti je bil ustanovljen v Križevcih državni bakteriološki in serološki zavod, ki izdeluje cepivo zoper kužne bolezni pri živalih. Začetek dela v zavodu je bil skromen in težak, vodstvo zavoda pa je s pomočjo privatne iniciative kmalu odstranilo vse zapreke ter zagotovilo ustanovi uspešen razvoj. V prvi vrsti se bavi zavod z bakteriološko diagnostiko ter preiskuje material, ki mu ga dostavljajo veterinarji iz svojih področij. Strokovnjaki zavoda pa delajo tudi sami na terenu. Zavod je v najozjati zvezi z gospodarsko šolo. Lani so zavod rešili s tem, da so zgradili posebno stajo za velike poskusne živali, zdaj pa so razpisana dela za gradbo nove staje, v kateri bodo namestili manjše poskusne živali. V novem posloppu bodo uredili tudi anatomsko patološki inštitut za živali. Zavod ima že doslej 35 moderno urejenih prostorov ter izdeluje cepivo zoper vse nalezljive bolezni pri živalih, razen onega proti svinjski kugi.

* **Biološko raziskavanje Jadrana.** Ze lani so strokovnjaki Oceanografskega inštituta in direkcije pomorskega prometa začeli z biološkim raziskavanjem našega morja, da bi ugotovili vzroke, zakaj ponekod izumira ribji zarod. Strokovnjaki so nadaljevali zdaj že tretje svoje delo v vodah Hrvatskega Primorja. Ugotovitve strokovnjakov bodo dale našemu ribarstvu nove temelje in tudi smernice za koristno reorganizacijo.

Vaseno!

PUDER ZA TOALETO

osvežuje telo, prepreči neugodno izhlajanje pevanje kože

* **Graditev poslopja pomorskega obalnega poveljstva.** V Splitu se je sestala komisija, katero tvorijo zastopniki vojaškega erarja in splitske mestne občine. Vojaški erar namerava zgraditi v Splitu reprezentativno poslopje pomorskega obalnega poveljstva, mestna občina pa bo dala na razpolago potrebno stavbišče na zapadni obali. Za odškodnino ji bo vojaški erar prepustil nekaj svojih objektov.

* **Aljaževa koča v Vratih,** ki stoji tik Aljaževega doma, je preurejena za zimski spod. SPD je postavilo štedilnik, uredilo 8 ležišč s primernimi odejami in blazinami, tako da imajo planinci, ki hočejo tudi v zimskem času posetiti Triglav in okoliške vrhove, primerno zavetišče v tej koči. Ključni so na razpolago pri gorskem vodniku Gregorju Lahu v Mojstrani. Planinec, ki hoče uporabiti Aljažovo kočo, se mora predhodno prijaviti pri Lahu ter plačati prenočnino (člani 5, nečlani 10 din od osebe in noči). Na razpolago so tudi svežnji drv po 2 din. Zaupnik SPD Gregor Lah vodi nadzorstvo nad posetom zavetišča ter mora vsakdo, ki se ni predhodno prijavil, plačati nečlane pristojbine, oziroma ga more zaupnik Lah sploh odstraniti iz koče ter nedisciplinirani prijavitelji družin, ki bo postopalo v smislu pravil oziroma pri nečlanih v smislu zakona. SPD opozarja vse planince na udobno urejeno zavetišče in na določila za prenočevanje v Aljaževi koči, da se več ravna.

Po znižanih cenah boste kupili najmoderneje klobuke v modnem SALONU ELITA — Ptuj.

* **Zverinjak maharadže** v šibeniku. V šibenikem pristančku je pristal italijanski parnik »Fusiana«, ki vozi za maharadžo od Hajdarabada cel zverinjak. Zveri so bile po večini kupljene v hamburskem zoološkem vrtu. Ker je ostal italijanski parnik zaradi ukrcavanja 150 ton aluminija, ki bo poslan na Japonsko, več ur v pristančku, so mnogi meščani obiskali ladjo in z velikim zanimanjem ogledovali zverinjak maharadže. Zveri bodo izkrcane v Bombay, od tam odpremljene v maharadžev dvor.

* **Vlom v Batovo prodajalno v Murski Soboti.** Nedavno so neznani storilci ponovili vlom v Batovo prodajalno v Murski Soboti in iz blagajne pobrali vso gotovino, nekaj nad 1000 din. Dejanja je osumljen neki kleparski pomočnik brez posla, star okrog 20 let, srednje šibke postave, oblečen v sivo črtnat suknjič in enake pumparice, sivo sportno čepico in nizke čevlje. Orožniki iščejo vlomilca.

* **Trahom v Medmurgu in okolici Varazhdina.** V zadnjem času se je trahom močno razširil v bližnji okolici Varazhdina in je največ primerov te bolezni v vasi Bartolovcu. Tudi v samem Varazhdinu se trahom širi po ljudeh, ki prihajajo iz Medmurga. Po Medmurgu je trahom močno razširjen. V gornjem delu malo manj, najbolj pa v preloškem srezu. Bolniki iz varazhdinske okolice obiskujejo dvakrat na teden ambulantno Doma narodnega zdravja v Varazhdinu. V preloškem srezu pa deluje državna postaja za pobijanje trahoma v Prelogu, ki ima v vsaki večji vasi po eno ambulanto. V Dolnji Dubravi in Murskem Središču letijo trahom občinski zdravniki. Trahom spada med socialne bolezni, ker so vzroki širjenja v prvi vrsti revščina, nezdrava stanovanja ter nepočetno prebivalstva. S samimi medicinskimi in uradnimi ukrepi se taka bolezen seveda ne da izkoreniniti. Če pomislimo, da se vsi člani velike družine brišejo z eno samo brisačo, je razumljivo, da sama zdravniška pomoč trahoma ne bo mogla likvidirati. Varazhdinski Dom narodnega zdravja je imel v zadnjem mesecu 258 pacientov.

Danes ob 17. in ob 20. uri „BELI JORGOVAN“ — Kino Moste.

Prodaja vstopnic od 11. ure dop. naprej.

* **Tolpa volkov v okolici Dolnjega Vakufa.** Vasi v okolici Dolnjega Vakufa trpijo veliko škodo zaradi volkov, ki v tolpah napadajo staje in koljelo drobnico. V vasi Ladjeviču so volkovi raztrgali 12 ovac in eno svinjo najsiromajnejšemu vasiščanu. V neki drugi vasi so pokali 33 ovac. Najstarejši prebivalci ne pomnijo, da bi volkovi še pred zimo vdirali v naselja vakufske okolice.

Iz Ljubljane

u— **Proslava 20letnice obstoja jugoslovenske mornarice** bo proslavilo »Združene bivših mornarjev« 29. t. m. v opernem gledališču. Vabimo vse članstvo in morju naklonjeno javnost, da se v čim večjem številu odzve temu vabilu ter tako izkaže čast tem, ki so se za svobodo na morju borili. Ob tej priliki bo vzdignjena zastava, ki je bila vzdignjena kot ena izmed prvih na mornarskem poveljstvu v Pulju.

u— **Članstvo Narodne strokovne zveze.** Ljubljanski Okrožni odbor NSZ, poziva vse tovarise, da se udeležijo proslave 20 letnice našega osvobodjenja, ki bo v soboto 29. t. m. ob 20. na Taboru, katero priredijo vsa sokolska društva in narodne organizacije.

u— **Slovenska glasbena literatura** ima jako malo del za soli, zbor in orkester v obsegu celovečernega koncertnega sporeda. Tako delo nam je poklonil skladatelj Lucijan Marija Škerjanc ter napisal na podlagi Gradnikovega besedila dveh sonetov skladbo »Zedinjenje«. Delo je napisano za kvartet solistov, moški zbor in veliki orkester. Vsaka skupina izvajajočih nastopa deloma a capella, deloma skupno v celotnem aparatu. Važni sta dve predigri, pisani za veliki orkester, in predvsem opozarjamo na veliki interludij med I. in II. sonetom, ki je napisan kot žalobna korčnica v spomin padlih junakov, ki so se borili za naše osvobodjenje in uedinjenje. To delo bo izvajala naša Glasbena Matica s sodelovanjem solistov in orkestra Ljubljanske filharmonije pod vodstvom ravnatelja Polića v ponedeljek 7. novembra v veliki unijski dvorani. Vstopnice se že dobe v knjižarni Glasbene Matice.

u— **Dom uslužbenecv Pošte hranilnice na Bleiweisovi cesti** prične v najkrajšem času graditi, ker je došlo pravkar stavbno dovoljenje iz Beograda. Zgradbo je izločilo stavbno podjetje Miroslav Zupan, ki dovaža zgradbo na parcelo, kjer je stala dolgoletna jezdnja šola ljubljanskega jezdnega društva z izrazito nemško upravo. Ta starikava koliba je bila prava izpodtika ondodnih prebivalcev in so jo lanske leto podrli do tal. Proti Bleiweisovi cesti bo zgradba imela visoko pritličje in tri nadstropja. Zada pa bo visoko pritličje in dve nadstropji. Upajo, da bo dom poštornih in uslužbenecv preko letošnje zime v sirovem stanju že pod streho. Banskí svetnik arhitekt Črnivec, ki je zamislil načrt za palačo pošte hranilnice na Aleksandrovi cesti, je dovršil načrte tudi za ta dom, ki ga gradi poseben fond tega uradništva in bodo stroški iznašali tri in pol milijona dinarjev.

u— **Kolo si je »izposodilo«.** Kolo je v resnici tiste vrste blago pri nas, ki je najbolj izpostavljen kraji. Če je takole prislonjeno nekje ob zidu kraj ceste in se dolgo, dolgo nihče ne zmeni zanj — morda se je njega lastnik zasedel pri kozarcu vina in pije, da nazadnje niti sesti ne bo mogel nanj — pa pride mimo mlad, truden, po vrhu pa še malo izgubljen človek pa se greh kar sam od sebe zgodi. Sredi julija je neki čevljarški pomočnik brez posla na Jesenicah izpred občinskega urada v takih okoliščinah naletel na kolo. Namenjen je bil na Bled, da pri kakšnem znanem mojstru povpraša po delu, a za vlak ni premožljivi belica. Sedel je na bikel in se odpejal, poiskal na Bledu mojstra, pri katerem je svojčas služil in pri njem ostal čez noč. Na vprašanje, kje je dobil tako čedno kolo, je odgovoril, da mu ga je posodil znanec na Jesenicah. A ko je drugo jutro nadaljeval pot, ga je pekla vest, pustil je bikelj pred blejskim Sokolskim domom, v nadi, da ga bo že kdo pobral in ga kakorkoli vrnil lastniku. Potem je še dolgo hodil okrog, delal je in in tam, kakor je že nanesla prilika, a kadar ni bilo dela, je prosil. Pred nekaj dnevi je prišel v Ljubljano in pri nekem mojstru našel zaposlitev. Tu ga je zdel poklekati kolica in ga pobrati, a potem, ko je bil pri njem, se je kar tako vrnil nazaj v Blejski dom, kjer je bil pred nekaj dnevi, in ga posodil lastniku.

DANES ob 16., 19. in 21. uri FILMSKA UMETNINA nagrajena na letošnji bienali v Benetkah.

LIDA BAAROVA
in drugi najodličnejši igralci
Ta film naj si ogleda vsaka
ženska — vsak možki.

NEDOLŽNOST

Tel. 22-21. KINO UNION

Praznik uglednega trgovca

Ljubljana, 28. oktobra
Čas hiti. Enemu se poznajo leta bolj, drugemu manj, ta nosi križe življenja težko, da se upogiba pod njimi, drugi z lahkoto, da se mu skoraj ne poznajo. Med slednje spada tudi znani ljubljanski trgovec g. Mirko Teršan, ki ima svoje skladišče na Kongresnem trgu in ki praznuje danes čil, zdrav in še izredno mladosten 60 letnorojstva pod srečno zvezdo.

Slavljenec se je rodil 28. oktobra 1878. v Ljubljani in izučil se je pri znanem ljubljanskem trgovcu Vasi Petričiču. Po uspešno zaključeni učni dobi je celih 34 let potoval za razne ljubljanske veletrgovce, dokler se ni leta 1919 osamosvojil. Svoje prostore je imel prej v Prešernovi ulici, zdaj jih ima pa na Kongresnem trgu. G. Mirko Teršan je znan kot zelo varčen, soliden in plemenit mož. Pri delu mu zdaj že izdatno pomaga njegov sin Mirko, ki je z odliko dovršil trgovsko šolo v Ljubljani in je bil dve leti v inozemstvu, kjer je izpopolnil svoje znanje. Naš slavljenec bo pa praznoval letos tudi 25-letnico srečnega zakonskega življenja. Njegova soproga Minka rojena Komanova je iz ugledne narodne družine. G. Teršan je vzoren šef svojim uslužbencem, njegova vrata so pa vedno na stežaj odprta tudi siromakom.

Pridružujemo se slavljenčevim uslužbenecem ter njegovim mnogim prijateljem in znancom v iskrenih čestitkah s toplo željo, da bi g. Mirko Teršana še dolga leta srečevali enako živahnega, podjetnega in mladostnega, kakor je ob svoji 60-letnici.

a— **Šahovske novice.** V šestem kolu šahovskega prvenstva UJNZB je Lukeš sen. premagal Voduška, Kuster Lukeša jun., Reinsberger Skalo, Mišura Karla, Mavrin Sketa, Ante Geigerja. Partija Rupar-Peče je bila prekinjena. Stanje po šestem kolu je sledeče: Kuster 5½, Skala, Peče 4. Ante, Lukeš sen. Mavrin, Reinsberger, Mišura 3½, Rupar, Sket 2½, Lukeš jun. 2, Geiger, Vodušek 1.

a— **Štetje obiskovalcev grobov** na dan Vseh svetih bo tudi letos v prid revni deci. Prosimo obiskovalce starega pokopališča in mestnega pokopališča na Pobrežju, da to dobrodelno akcijo ženskega društva blagohotno podpro.

a— **Predilniški tečaj** priredi z odobrenjem banske uprave podružnica Narodne strokovne zveze v Mariboru. Vpisovanje v tajništvo NSZ. Sodna ulica 9/III, do 1. novembra dopoldne in popoldne do 19. Poučevalce bodo kvalificirane strokovne učne moči. V tečaj se sprejemajo samo predilničarje in predilničarke. Vse informacije daje tajništvo NSZ v Mariboru.

a— **Prodaja ukradenih koles** na veliko. Vrli studenški orožniki so še vedno marljivo na delu, da bi velikopotezno tatinsko akcijo aretirane troperske detelje Pinterja, Gajška in Germa čim temeljiteje razkrinkali. V teku preiskave so izsledili tudi nekoga Antona L., ki je kupoval ukradeni kolesa in jih prodajal na razne strani, med drugim v Slivnici, Radvanje in Sladki vrh. Studenški orožniki so zbrali devet koles tatinske trojke, ki si jih je ogledalo nešteto interesentov.

a— **Vedno novi triki** se pojavljajo v mariborskih kriminalni kroniki. Tako se je pojavil pri zasebnici Jurečku v Studenčih, Kralja Matjaža ul. 4, neki krojaški pomočnik J. R. pod pretrvezo, da ga je poslal njen sin, da bi mu prinesel od doma novo suknjo, usnjate rokavice in šal. Ko se je sin vrnil, je mati spoznala, da je nasledila triku drznega sepleparja.

a— **Tatvine koles brez konca in kraja.** Navzlic aretaciji nevarne troperske detelje so tatvine koles še vedno na dnevnem redu. To kaže, da je v akciji še druga tatinska družba. Tako je včeraj izginilo kolo kovaču Stanku Svensku iz Dobrovec pri Slivnici, ko se je po opravih mudil v neki trgovini na Vodnikovem trgu. Kolo znamke »Opele« ev. št. 126180, vredno 1000 din, so odpeljali studenškemu trgovcu Martinu Ratašu.

a— **Rabuka treh vinskih bratcev.** Vi neki gostilni v Tattenbachovi ulici so popivali trije vinski bratci: Martinek, Dolfeč in Tonček. Dokler je bilo vino še na mizi, so se za silo razumeli. Tega sporazumevanja pa je bilo konec, ko je prišla na vrsto črna kava. Na mah so frčali po gostilni stoli, mize in stenskele, tako da so vse tri vinske bratce moral odstraniti s silo. Rabuka se je nadaljevala še na cesti.

a— **Mrtvaška lobanja na vrtu.** Otroci so našli na vrtu zasebnice Alojzje Sečirid v Delavski ulici 37 mrtvaško lobanjo. Lobanjo so izročili policiji, ki skuša dognati, kako je lobanja prišla na dotično mesto.

a— **Tatovi v vlaku.** 14-letnemu sinu finančnega podpredsednika Slavku Lovrenčiču je izginil iz železniškega vagona med Mariborom in št. Iljem nahrbtnik, poln specerijskega blaga. Orožniki so pa zlikovca kmalu izsledili, ko se je vračal v Maribor z istim nahrtnikom, v katerem pa so bila jabolka. Specerijsko blago pa je med tem daroval neki svoji znanici.

a— **Cigava je zlata zapestna ura?** Dječak Avgust Durjava je našel pred bifejem v Slovenski ulici zlato zapestno uro. Oddal jo je policiji, kjer jo lastnik lahko dobi.

Gospodarstvo

Naša trgovina z Nemčijo, Italijo, Anglijo in češkoslovaško

Naša trgovina z Nemčijo in Avstrijo

Po naši carinski statistiki smo letos v devetih mesecih izvozili v Nemčijo za 1136 milijonov din blaga, medtem ko je znašal uvoz 1232 milijonov. Teh številki ni več mogoče pravilno primerjati z lanskimi podatki, ker je letos deloma že upoštevana v vrednosti trgovina z Avstrijo. Skupaj smo letos izvozili v Nemčijo in Avstrijo za 1434 milijonov din, medtem ko je uvoz iz Nemčije in Avstrije dosegel vrednost 1514 milijonov. Če tudi za prejšnja leta seštejemo podatke za Nemčijo in Avstrijo, tedaj dobimo naslednjo sliko (v milijonih dinarjev):

	izvoz	uvoz	saldo
9 mes. 1935.	869	728	+141
9 mes. 1936.	1054	1074	-20
9 mes. 1937.	1582	1611	-29
9 mes. 1938.	1434	1514	-80

Celotna vrednost našega izvoza v Nemčijo in Avstrijo je bila letos nekoliko manjša nego je znašal lani v istem razdobju skupni izvoz v obe državi. Tudi uvoz iz obeh držav je nazadovol. Bilanca pa kaže letos uvozni presežek v višini 80 milijonov din.

Manjši izvoz v Italijo

V trgovini z Italijo so letos nastale znane težkoče. Ker je hudo narasel saldo naših terjatev v Italiji, je bilo treba omejiti izkorsiranje kontingentov za izvoz v Italijo. Uvoz iz Italije pa se ni v pričakovani meri dvignil. Gibanje naše trgovine z Italijo je bilo zadnja leta naslednje (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	saldo
9 mes. 1935.	551	306	+245
9 mes. 1936.	62	4	+58
9 mes. 1937.	422	325	+97
9 mes. 1938.	239	307	-68

Živahen izvoz sadja

Že v prejšnjem mesecu je bil izvoz sadja iz naše države prav znaten, saj smo v tem mesecu izvozili iz naše države 2237 vagonov svežega sadja nasproti 1094 vagonom v lanskem septembru, medtem ko smo v septembru 1936 izvozili 2987 vagonov. Vrednost izvoženega svežega sadja je znašala v septembru 49.0 milijona din nasproti 25.3 milijona din v lanskem septembru in 47.5 milijona din v predlanskem septembru. Celotna vrednost našega izvoza sadja v prvih devetih mesecih t. l. pa je znašala 67.2 milijona din nasproti 51.0 milijona din v istem razdobju lanskega leta.

V zadnjih tednih pa se je izvozna kupčija še znatno dvignila in se je izvoz zlasti v štajerskem območju ozemlju zelo dvignil. Samo v Mariboru naložijo dnevno za izvoz 25 do 30 vagonov sadja, predvsem jabolk. To sadje gre skoro izključno v Nemčijo. Tudi v št. lju in v Pesnici nakladajo dnevno po 10 in več vagonov.

Po cenitvah strokovnjakov bomo letos izvozili samo iz Slovenije okrog 700 vagonov jabolk, in sicer v glavnem iz okoličnice Maribora, Slovenskih goric, Prekmurja in Murskega polja, kjer je bila letos sadna letina zelo obilna. V nekaterih drugih predelih Slovenije letina ni tako ugodna. Ker je tudi v inozemstvu letošnja sadna letina razmeroma slaba, je po jabolkah povpraševanje vedno bolj živahno. Izpizkupke za izvozne in doma prodane jabolke bo znašal letos v Sloveniji okrog 25 milijonov din.

Ustanovitev jugoslovensko-angleške trgovinske zbornice

Včeraj je bila v posvetovalnici zbornice za TOI v Zagrebu ustanovna skupščina jugoslovensko-angleške trgovinske zbornice v Zagrebu. Skupščini je predsedal predsednik zagrebske zbornice dr. Stjepan Krasnik, navzoči pa so bili med drugim angleški konzul Rapp, trgovinski ataše angleškega poslanstva v Beogradu Stuttock, in zastopniki jugoslovenskega gospodarstva. V novo zbornico je vstopilo 127 gospodarstvenikov iz vseh krajev države ter 35 angleških industrijcev iz raznih delov Velike Britanije, tako da šteje zbornica 162 članov. Skupščina je izvolila 20 članov zborničnega sveta. Za predsednika je bil izvoljen dr. Krasnik, v zborničnem svetu pa so med zastopniki slovenskega gospodarstva gen. tajnik Zbornice za TOI v Ljubljani g. Ivan Mohorič, predsednik Centrale industrijskih korporacij in Zveze industrijcev za dravsko banovino g. Avgust Praprotnik ter lastnik trgovinske predilnice in tkalnice v Trzinu g. Andrej Gassner. Novo zbornico je pozdravil v imenu angleškega poslanika trgovinski ataše Sturrock. Namen zbornice je pospeševati gospodarske stike med Jugoslavijo in Veliko Britanijo z njenimi dominijoni in kolonijami. Pričakuje se, da bo že v najkrajšem času tudi v Londonu ustanovljena angleško-jugoslovenska trgovinska zbornica, in sicer v sestavi londonske trgovinsko-industrijske zbornice. Pravila jugoslovensko-angleške trgovinske zbornice so pristojna oblastva že odobrila, zato bo zbornica pričela takoj poslovati. Urad nove zbornice vzdržuje zagrebska Trgovinska industrijska zbornica.

Cilji italijanske tekstilne avtarkije

V rimskem korporacijskem ministruvstvu je te dni zasedala vrhovna komisija za avtarkijo, in sicer pod vodstvom predsednika vlade Mussolinija, ki je na zasedanju sam postavil cilje in tudi predvidene meje tekstilne avtarkije.

V industriji svil, jute in bombaža se da doseči avtarkija v višini najmanj 60%. Podpredsednik tekstilne korporacije Aprilis je med drugim navedel, da predela sedaj italijanska tekstilna industrija na leto 397 milijonov kg tekstilnih vlaken, in sicer 263 milijonov kg za notranji trg in 134 milijonov kg za izvoz. V načrtu za tekstilno avtarkijo je predvidena poraba 270 milijonov tekstilnih vlaken na leto za notranji trg, kar predstavlja 6.13 kg povprečno na osebo in leto.

Italijanska bombažna industrija krije sedaj že 52% celotne potrebe tekstilnih vla-

Ker se je letos naš izvoz v Italijo v večji meri zmanjšal nego je nazadovol naš uvoz iz Italije, smo dosegli pasivno trgovinsko bilanco, kar je omogočilo nazadovanje naših klirinskih terjatev v Italiji.

Povečan izvoz v Anglijo

Letos se je naš izvoz v Anglijo zaradi velikih angleških nakupov koruze navzlic manjšemu izvozu lesa nadalje povečal in je v izvozni trgovini prišla Anglija na drugo mesto. Gibanje trgovine z Anglijo je bilo naslednje (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	saldo
9 mes. 1935.	123	265	-142
9 mes. 1936.	225	288	-63
9 mes. 1937.	325	301	+24
9 mes. 1938.	397	349	+48

Naša trgovinska bilanca z Anglijo, ki je bila prejšnja leta vedno pasivna, je sedaj že drugo leto aktivna.

Nazadovanje izvoza v Češkoslovaško

Naš izvoz v Češkoslovaško je bil letos precej manjši nego zadnja leta, medtem ko se je uvoz v primeri z lanskim letom celo nekoliko dvignil. Zato je letos znova narasla pasivnost naše trgovinske bilance, kar je imelo za posledico, da se je znatno povečal tudi naš klirinski dolg. Gibanje naše trgovine s Češkoslovaško je bilo zadnja leta naslednje (v milijonih din):

	izvoz	uvoz	saldo
9 mes. 1935.	396	496	-100
9 mes. 1937.	385	416	-31
9 mes. 1938.	296	472	-176

Pasivnost naše trgovine s Češkoslovaško je letos narasla na 176 milijonov din.

ken za italijansko potrošnjo z italijanskimi tekstilnimi surovinami; to so domači bombaž, celulozna volna (fiocco) in kotoničnana konoplja. Do leta 1941 bo bombažna industrija krila 61% potrošnje s tekstilnimi vlakni domačega izvora. Ker je glavna surovina za produkcijo tekstilnih vlaken celuloza, predvideva načrt nadaljnje znatno povečanje italijanske produkcije celuloze, in je v načrtu predvidena produkcija 4 milijone metriskih stotov celuloze na leto, t. j. še enkrat več, nego je bilo predvideno v dosedanjem načrtu. Sedaj mora Italija še vedno uvažati celulozo iz inozemstva (letos je Italija v prvih treh četrtletjih uvozila tudi iz Jugoslavije 167 vagonov celuloze). Veliko si obeta Italija tudi od domače produkcije bombaža. Zadnja leta so napravili poskuse s pridelovanjem bombaža v okolici Rima (Agro pontino), kjer znaša površina bombažnih kultur že 1000 ha. Večje površine pa so v južni Italiji. Za leto letno cenijo domačo produkcijo bombaža na 8 milijonov kilogramov.

Italijanska volnena industrija uporablja danes 68% domačih tekstilnih vlaken in obstoja načrt za povišanje tega deleža, tako da bo Italija po načrtu krila v bodoče 76% potrebe tekstilnih vlaken za volneno industrijo z domačimi surovinami. Težkoče obstojajo trenutno v produkciji umetne volne, ki se izdeluje iz mleka, (kazeina). Produkcija te umetne volne (lanitala), ki je narasla že na 10 ton dnevno, se je v zadnjih mesecih skrčila na 4 tone dnevno, čeprav se je volnena industrija zavezala, da bo prevzela na leto 3 milijone kilogramov »lanitala« (t. j. najvišja količina produkcije, ki je mogoča glede na domačo produkcijo kazeina). O tem vprašanju se je na seji vrhovne komisije za avtarkijo razvila obširna debata, iz katere sledi, da obstojajo še tehnične težkoče pri predelavi umetne volne v industriji volnenih tkanin, ki jih je treba še prebrskati. Težkoče povzroča tudi visoka cena.

Podpredsednik tekstilne korporacije Aprilis je napovedal, da bo posebej urejeno vprašanje cen tekstilnega blaga v nadrobni prodaji, ker je sedanja napetost med nakupnimi in prodajnimi cenami v trgovini prevelika. Nadalje bo oblastveno predpisano v kakšnem razmerju mora tekstilna industrija uporabljati domača tekstilna vlakna oziroma v kakšnem razmerju mora primesti umetna tekstilna vlakna. Na zasedanju je Mussolini formuliral resolucijo, ki pravi: Vrhovna komisija za avtarkijo ugotavlja potrebo, da se uvede obvezna uporaba domačih tekstilnih vlaken. Za vse tekstilne izdelke, ki služijo domači potrošnji, se mora določiti odstotek za uporabo domačih tekstilnih vlaken. Tehnični korporativni odbor za nacionalna tekstilna vlakna bo določil potrebne dodatke za obvezno uporabo domačih tekstilnih vlaken za vse tekstilne izdelke.

Gospodarske vesti

Trgovinski odnosi s CSR. Včeraj dopoldne je češkoslovaški poslanik dr. Lipa v spremstvu trgovinskega atašea inž. Novaka obiskal beografsko borzo. Poslanika sta sprejela podpredsednik borze Mihačević Čurić in glavni tajnik dr. Gašić. Gostje so se dobro uro razgovarjali zlasti s gospodarskih razmerah v Jugoslaviji in o trgovinskih odnosih med CSR in Jugoslavijo.

Nazadovanje obtoka bankovcev v Češkoslovaški. Znano je, da se je obtok bankovcev češkoslovaške Narodne banke v septembru zaradi spora z Nemčijo in grozeče vojne nevarnosti precej dvignil. V kritičnem zadnjem tednu je pod visom mobilizacije narasel za 814 na 8115 milijonov Kč. Že v prvem tednu oktobra pa se je obtok zmanjšal za 336.5 milijona Kč. V drugem tednu oktobra pa je po najnovejšem izkazu nazadovol za nadaljnjih 363.7 milijona Kč, tako da se je v 14 dneh skrčilo za preko 700 milijonov. Dne 15. t. m. je znašal obtok bankovcev 7415 milijonov Kč. V tem znesku je upoštevan tudi obtok bankovcev v zasedenem ozemlju. Znano je, da bodo te bankovce do 1. novembra zamenjali za nemške marke. Po nemških cenitvah je v suetskem ozemlju za 2 in pol milijarde Kč češkoslovaških bankovcev.

Tečaj za mizarstvo strokovno risanje v Ljubljani. Zavod za pospeševanje obrti pri Zbornici za TOI v Ljubljani priredi v Ljubljani v prostorih Tehnične srednje

šole tečaj za mizarstvo strokovno risanje za mojstre in pomočnike. Tečaj bo ob nedeljah dopoldne ob 8. do 12. ure s pričetkom v nedeljo 30. oktobra t. l. ter bo trajal do konca junija 1939. Poučeval bo strokovni učitelj g. Josip Tratnik. Vhod v učne prostore iz Gorupove ulice št. 12. preko dvorišča - levo pritličje, učna dvorana št. 3. Udeležbo je prijaviti Zavodu za pospeš. obrti pri Zbornici za TOI v Ljubljani ali na neposredno v učilnici na dan otvoritve tečaja.

Borze

27. oktobra

Na ljubljanski borzi je bilo danes za angleške funte povpraševanje po 238. V zagrebškem privatnem kliringu so se trgovali grški boni po 33.40 (v Beogradu po 33.15). Nemški klirinski čeki stanejo v Ljubljani 14.25, v Beogradu 14.267 in v Zagrebu 14.2150, odnosno za 15. novembra 14.1650 in za konec novembra 14.18. Na zagrebškem efektm tržišču za vojno škodo ni bil zabeležen tečaj (v Beogradu je bil promet po 427.50 do 473.50). Zaključki pa so bili v 7% Bialovcem posojilu po 91.87 in v delnicah PAB po 222 (v Beogradu po 225).

DEVIZE

Ljubljana. Amsterdam 2358 91—2403.51, Berlin 1758.03—1771.91, Bruselj 742.70 do 747.76, Curih 996.45—1003.52, London 209.41—211.47, New York 4356—4392.32, Pariz 116.97—118.41, Praga 150.69—151.79, Trst 230.14—233.22.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.7725, London 21.0475, New York 440.50, Bruselj 74.55, Milan 23.20, Amsterdam 239.80, Berlin 176.50, Stockholm 108.425, Oslo 105.125, Varšava 82.75, Budimpešta 87.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: 4% agrarne 60 bl. 4% severne agrarne 59 bl. 6% begluške 89.75—90.50, 6% dalm. agrarne 89 do 89.75, 7% stabiliz. 97.87—98.75, 7% invest. 99 bl. 7% Seligman 100 den., 7% Blair 91.37—92.50, 8% Blair 98—99; delnice: PAB 220—222, Trboveljska 185 den., Gutmann 50—60, Sečerača Vel. Bečkerek 220 den., Osiječke ljevaonice 160 den., Isis 30 bl., Dubrovačka 300 den., Jadranska 350 den.

Beograd. Vojna škoda: 473.50 — 474 (472.50—473.50), za nov. 473 den., 4% agrarne 60—61.50, 4% severne agrarne 60 den. (60), 6% begluške 90.75—91 (90.50), 6% dalm. agrarne 90—90.50 (89.75—90), 7% stabiliz. 97.50—98 (98), 7% invest. 99 den. (99), 7% Seligman 101 den., 7% Blair 92—93, Narodna 7400 bl., PAB 225 do 226 (225).

Blagovna tržišča

ZITO

+ Chicago, 27. oktobra. Začetni tečaj: pšenica: za dec. 65.50, za maj 67.625; koruza: za dec. 46, za maj 49.50.

+ Winnipeg, 27. oktobra. Začetni tečaj: pšenica: za dec. 59.25.

+ Novosadska blagovna borza (27. t. m.). Tendence nespremenjene. Pšenica: gornjebaška 80 kg 153 — 154; sremska, slavonska 79/80 kg 150 — 153; gornjebanatska, 79/80 kg 153 — 154; baška, okolica Novi Sad in Sombor, 78/79 kg 152 — 153. Rž: baška 144 — 146. Jecmen: baški 18 in sremski 64/65 kg 148 — 152; pomladni 68 kg 180 — 185. Oves: baški sremski slavn. 137.50 — 140. Koruza: baška in sremska 119 — 121; banatska 117 — 119. Moka: baška in banatska »0g« in »0gg« 250 — 260; »2« 230 — 240, »5« 210 — 220; »6« 190 — 200; »7« 160 — 170; »8« 110 — 115. Otrrobi: baški 93 — 99. Fižol: baški beli brez vreč 290 — 292.50.

Budimpeštanska termiska borza (27. t. m.). Tendence nedoločene. Koruza: za marc 16.25—16.27, za maj 15.68—15.70.

BOMBAZ

+ Liverpool, 26. oktobra. Tendence stalna. Zaključni tečaj: za okt. 4.87 (prejšnji dan 4.83), za dec. 4.85 (4.82), za maj 4.83 (4.80).

+ New York, 26. oktobra. Tendence stalna. Zaključni tečaj: za dec. 8.48 (8.43) za maj 8.23 (8.24).

Poslanik dr. Vukčević pri predsedniku Moscičkem

Varšava, 27. okt. AA. Ob 12.10 je predsednik poljske republike sprejel jugoslovenskega poslanika dr. Aleksandra Vukčevića, ki mu je izročil svoja akreditivna pisma. Izročitvi akreditivnih pism sta prisostvovala tudi zunanji minister Beck in šef civilne hiše predsednika republike. V govoru, ki ga je imel pri tej priliki, je dr. Vukčević naglasil, da bo stremel po povečanju prijateljskih odnosov med obema državama, ki sta povezani med seboj s skupnim poreklom in težnjami. Po izročitvi akreditivnih pism je poslanik Vukčević položil venec na grob Neznanelega junaka.

Kongres ruskih vojnih invalidov

Beograd, 27. okt. AA. Jutri bo v domu vojnih invalidov otvorjen IV. kongres ruskih vojnih invalidov iz inozemstva, ki se ga bodo udeležili delegati iz Anglije, Belgije, Češkoslovaške, Nemčije, Grčije, Francije, Poljske, Italije in Estonije.

Železniška nesreča pri Podusedu

Zagreb, 27. oktobra. o. Pred vhomom na postajo Poduseda sta davi ob 5.45 skočili s tira lokomotiva in poštini vagon brzega vlaka, ki je vozil iz Zagreba proti Ljubljani. Pri tem ni bil nihče poškodovan. Vagone s potniki so vrnili v Zagreb, od koder je nato vlak krenil v Ljubljano preko Karlovca.

Odlikovanja

Beograd, 27. okt. AA. Odlikovani so: z redom sv. Save 3. stopnje dr. Ciril Pavlin, predsednik JZSZ iz Ljubljane, z Jug. kro. 4. stop. dr. Stanislav Žitko, predsednik ZFO v Ljubljani, z redom sv. Save 4. st. Josip Hvale, podnačelnik ZFO v Ljubljani, sv. Save 5. st. Drago Ulaga, šef strokovnega oddelka v ministruvstvu za telesno vzgojo, Evgen Betetto, podpredsednik SK Ilirije iz Ljubljane, Marija Pogačnik, načelnica Zveze dekliških krčk, Ivo Kernavner, načelnik ZFO v Ljubljani, Fran Natlačen z Jesenic in Ivan Varšev iz Ljubljane, člana ZFO.

Pol stoletja že deluje CMD, darujemo že za pol stoletja!

Šentjakobsko gledališče v novi sezoni

V kratkem otvorijo 18. sezono in dramsko šolo

Ljubljana, 27. oktobra. Po počitniškem premoru pripravljajo Šentjakobski otvoritev nove sezone. Osemnajstič bodo letos odprli vrata svojega prijaznega gledališča v Mestnem domu. Osemnajst let ni dolga doba, ali v življenju nepoklicanega odraslega pomeni 18 let lepo število požrtvovanja, discipline, idealizma in goreče ljubezni do odrskega umeštvovanja. Vsako smotno, vztrajno in nesebično delo rodi uspeh. Da je temu res tako, je najboljši dokaz Šentjakobski oder, ta naš najboljši amaterski oder, ki zbira okoli sebe resne, za odrsko umetnost navdušene ljudi, ki po napornem dnevnem delu žrtvujejo ves svoj prosti čas odrski umetnosti.

V 17 letih je Šentjakobski oder vzgojil lepo število sposobnih in nadarjenih igralcev. Nekateri od njih so našli pot na poklicne odere. Sprito rešnega in vztrajnega dela so si Šentjakobski pridobili obilico naklonjenega in hvaležnega občinstva iz najrazličnejših stanov in slojev, ki redno in z navdušenjem poseća njihove predstave.

V letošnjem letu si je postavil oder naloge, da zbere okoli sebe čim večje število novih, mladih moči, da jih vzgoji in izobrazi na odru. V ta namen bo priredil oder za svoje mlajše in nove člane dramski tečaj pod strokovnim vodstvom. Tečaj se prične 3. novembra. Tako bodo

Šentjakobski izpopolnili svoj igralski kader z novimi, svežimi močmi.

Letošnji repertoar obsega po večini dela slovenske in slovanske literature. Sezono otvorijo Šentjakobski prihodnjo soboto 5. novembra z dr. Kraigherjevo družinsko dramo »Školjka«. Pri predstavi sodelujejo prve moči odraslega: Bučarjeva kot Strelorka, Mlekuseva kot Olga, Wrischer-Petrovičeva kot Pepina, Gnidovec kot dr. Lubin, Hanzl kot Maki, Košak kot Tonin in Weber kot dr. Podboj. Prihodnja premiera bo 12. novembra. Uprižori se Golarjeva komedija iz kmečkega življenja »Vdova Rošinka« z Bučarjevo, Ejprom in Plevekom v glavnih vlogah. V začetku decembra se uprižori Haškovi »Dobri vojak Švejk« s priljubljenim komikom Lavričem v naslovni vlogi. Sredi januarja se uprižori Henrya Kistemeachersa komedija »Trgovci s srečo« v režiji g. Ejpra. Nadalje se bodo uprizorila še sledeča dela: Wernerjeva komedija »Suzana igra vabank«, Milčinskega drama »Volkašine«, Wilkensova burka s petjem in godbo »Delu čast« in detektivska igra »Ljubezen Dušana Thoganova«. Iz prejšnjih sezon pa se bodo ponovila naslednja uspešna dela: Bučarjeva »Na Trški gori«, »Smuk smuke« in Molnarjeva veseliga »Njena velika ljubezen«. Velika je ljubezen in požrtvovalnost Šentjakobskih gledaliških prostovoljcev. Zasluži pozornost in uvaževanje.

Svečanost na vojaških grobovih

Ljubljana, 27. oktobra

1. novembra to je na dan Vseh svetnikov, priredimo bojevniki organizacije ob 16. uri spominsko svečanost padlim in umrlim našim tovarišem iz svetovne vojne. Spominska svečanost se bo vršila, kakor vsako leto, na vojaških grobovih pri spomeniku Judenburških žrtev, na pokopališču pri svetem Križu in bo to ob enem 20-letnica, kar so obmolknili topovi.

Vabimo vse bojevnike: vojne invalide in vdove, vojne dobrovoljce, rezervne oficirje in bojevnike, koroške borce in druge bojevnike, da se te svečanosti polnoštevilno udeležijo. Vsak naj ima pripet znak svoje bojevniki organizacije, da se lahko izkaže in da bo pripuščeno h grobovom. Velja tudi članska knjižica. Zastopniki vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti, šol, uradov, društev se zbera na levo pred spomenikom Judenburških žrtev, zadaj za spomenikom nekoliko na desno vojaška godba in častna četa, pevc: pa pred spomenikom. Na desno pred spomenikom pa člani bojevniki društev. Okoli grobov pa ostalo občinstvo.

Spored svečanosti:
1. Vojaška godba otvori svečanost z religioznim koralom.
2. Združeni pevski zbori zapoje žalostinko.
3. Govor bivšega vojnega kurata, sedanjega trnovskega župnika g. Cegnarja.
4. Bivši vojni kurati odmolijo cerkvene molitve in »Reši nas o Gospod.
5. Častna salva vojaške čete.
6. Združeni pevski zbori zapoje žalostinko in pesem »Oj Dobrodober«.
7. Vojaška godba zaključi svečanost.

V torek 2. novembra, na Vernih duš dan, bo v franciškanski cerkvi maša za dušnice za vse padle in umrle bojevnike. Mašo bo bral v asistenci bivših vojnih kurator, bivši vojni kurat, predsednik »Zveze bojevnikov« g. Ratej. Zastopniki vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti, šol, društev, kakor tudi člani vseh bojevniki društev z znaki in ostalo občinstvo vabimo, da se te žalne maše udeležijo.

Oblastni odbor Udruženja vojnih invalidov, Sreska organizacija zveze vojnih dobrovoljcev, Udruženje rezervnih oficirjev in bojevnikov, Legija koroških borcev, Zveza bojevnikov.

Sokolina delu

Bratje, sestre, naraščaj

Sokolska društva in narodne organizacije v Ljubljani bodo v soboto 29. t. m. ob 20. proslavile 20-letnico narodne svobode s prosvetno akademijo, ki bo v veliki dvorani na Taboru.

Vabimo vas, da se akademije udeležite v polnem številu. Člani in članice, ki imajo krog, se udeležijo proslave v njem, ostali pa v meščanski obleki z znakom. Istočasno bratsko vabimo vse narodne organizacije, ki so obljubile svoje sodelovanje, da se prav tako v velikem številu udeležijo te pomembne svečanosti. Vsa društva, ki imajo zastave naj se udeležijo akademije s svojimi zastavami, sokolska društva naj prinese s seboj razen člankih praporov, tudi naraščajke.

Narodno ženstvo ponovno prosimo, da se akademije udeležijo po možnosti v narodnih nošah. Spored akademije je zelo bogat in pester, ter bo nudil vsem udeležencem lep užitek.

Posebna vabila za akademijo se ne bodo razpošiljala in vabimo zato vse predstavnike, da se akademije udeležijo v čim večjem številu.

Vsa sokolska in narodna Ljubljana ob soboto z nami proslavila 20-letnico osvobodjenja izpod avstrovskega jarma.

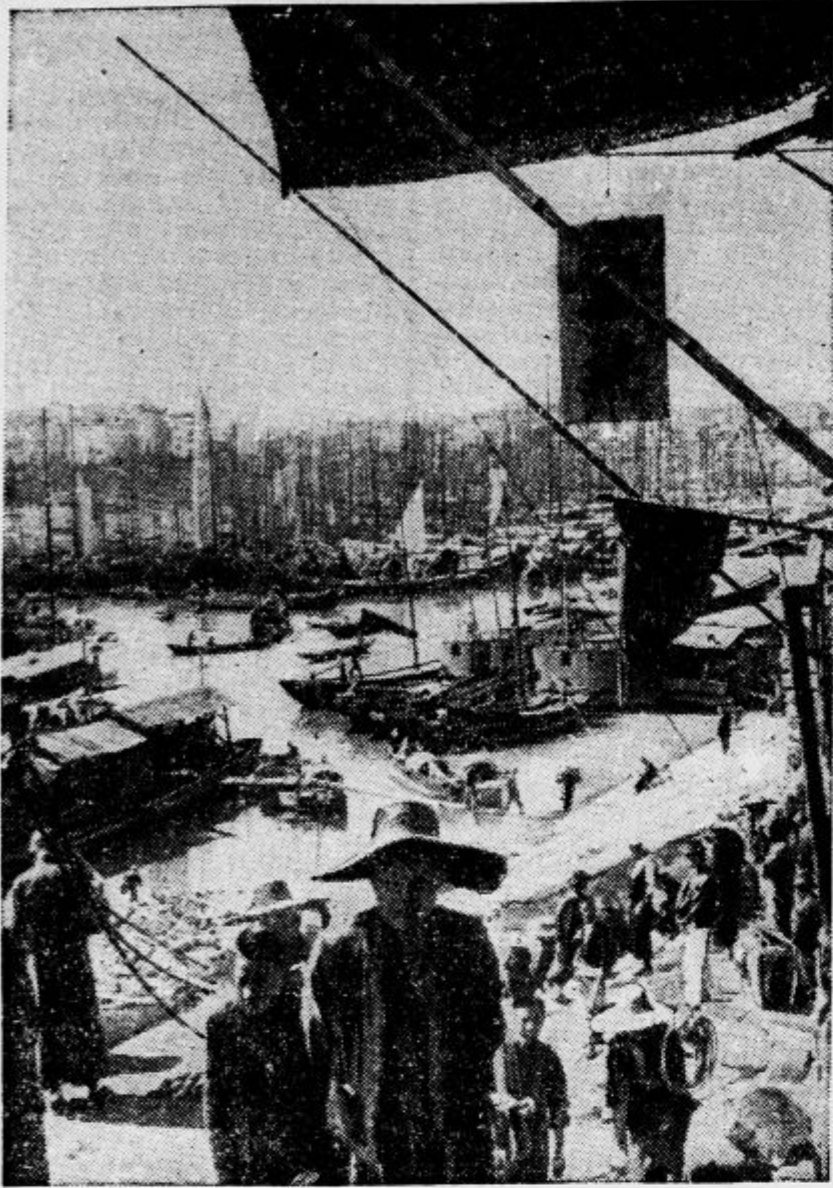
Ljubljanska sokolska društva in narodne organizacije

Zbor Sokola v Braslovčah

V nedeljo 16. t. m. se je v dvorani Sokolskega doma vršila letna skupščina braslovškega Sokola. Zbor je otvoril starosta br. Omladič Pepi s pozdravom vsemu članstvu. Naslednje besede je posvetil Nj. Vel. kralju Petru II., ki mu je v imenu zbrane članstva, kot najvišjemu sokolskemu bratu in starešini, izrekel še posebne bratske pozdrave. Nato je bila prečitana poslanica in resolucija saveza glede na dogodke bratskega češkoslovaškega naroda in sokolstva, Zaupnjavo bratskemu narodu na severu, da ne bo kloni. Za poroka mu je njegovo sokolstvo. Tudi za nas naj bo to opomin, da sokolsko in požrtvovalno delo še okrepimo in trdnjeje povežemo v prvotni naš domovine. Vse članstvo se je nato spomnilo našega vrliga in požrtvovalnega br. Ljotca Lušina, ki odhaja na novo službeno mesto. Njemu smo dolžni bratsko zahvalo za vse, kar nam je v 18. letih službovanja v Braslovčah dal in napravil. Bra-

tu Lušinu kličemo na

Hankovsko pristanišče

eno najvažnejših vozlov rečnega prometa na Kitajskem in del zadnje Cangkaškove prestolnice, ki je padla po dolgotrajnih bojih Japoncem v roke

Konec Hongkonga

Zasedba Južne Kitajske po Japonski preti uničiti najvažnejše trgovinsko središče na vzhodu azijske celine

Hongkong je majhen, gorat otok ob izlivu Biserne reke. Naselbina, ki je v angleški posesti, obsega nadalje polotok na celini s pristaniščem Kavlunom in več manjših skalnih otokov. Njena celotna površina znaša 880 štirjaskih kilometrov. Ob izvršni naravni luki leži mesto Viktorija, ki šteje nad milijon prebivalcev.

Hongkong je bil v zadnjih sto letih glavno tržišče za Južno Kitajsko. Po Biseri reki, ob kateri leži tudi Kanton, plovejo lahko le manjše ladje. Oceaniki parniki so morali svoj tovar zato izkladati v Hongkongu. Blago je šlo potem naprej bodisi po železnici, ki so jo v zadnjih časih tako pogosto omenjali ali pa z rečno plovnico do Kantona in drugih velikih južnokitajskih mest.

Po tej poti je šla doslej tudi večina vojnih dobav za Kitajsko. Izjemo so delali le prevozi z letali ali s tovornimi motornimi vozili, ki so vozili do kitajskega glavnega stana ali direktno na fronto. Po najnovejših poročilih je izolacija Hongkonga zavoljo sedanega japonskega prodora in presekanja železniške zveze med Hongkongom in Kantonom pristaniški promet Hongkonga skoraj popolnoma ustavila. Sedaj iztovarjajo samo še živilske prevoze s Filipinov in tu gre večinoma za svežo zelenjavo. Vsi drugi parniki čakajo na daljnjih navodih, da bi svoj vojni material prepeljali eventualno do kakšnega pristanišča Francoske Indokine. Samo za prevoz takšnega materiala so v poletju letošnjega leta zgradili moderne avtomobilske ceste ob meji med Indokino in Kitajsko.

Med neštevilnimi hongkonškimi pristaniškimi delavci je nastala nezaposlenost in angleški oblasti morajo skrbeti sedaj za to, da preskrbijo tem kulijem prehrano. Hongkongu pa preti nevarnost, da pade s svojega prevladujočega mesta v prvotni položaj, ko je bil pred izbruhom opijske vojne l. 1842, samo malo obljubeno gnezdo morskih razbojnikov in ribičev. Kaj se bo zgodilo v tem primeru z velikanskimi mestnimi in pristaniškimi napravami, s suhim dokom za 30.000-tonske parnike in 16-nadstropnimi nebotičniki, ne ve povedati noben človek. Pred nekoliko meseci je bil Hongkong tipično angleško kolonialno mesto z velikanskim prometom in živim življenjem, preko noči se je vse spremenilo. V mestu se zbirajo lovci za srečo iz

vseh dežel sveta in v njem se je naselilo tudi pol milijona kitajskih beguncev. Neposredna posledica tega je bila ta, da so cene življenjskih potrebščin in stanovanj silno poskočile. Mnogi hišni lastniki so svoje stare najemnike enostavno postavili na cesto in oddali stanovanja na pravih javnih dražbah novim interesom v najem, in to za najemnine, ki nekolikokrat presegajo prejšnje najemnine. Časniki, ki izhajajo v koloniji, so polni ogorčenih član- kov proti temu pojavu, toda oblasti po vsej priliki nimajo prave moči in metode, da bi ga preprečili.

Druga posledica je bila ta, da so se začele širiti kužne bolezni. Te je oblast z energičnimi ukrepi »za srečo« omejila vsaj na kitajske ubožne četrti. Živil trenutno ne primanjkuje, ker prihajajo transporti z živežem s Filipinov, iz Indokine, Sijama, Burme in celo iz Kanade ter Avstralije.

Prvi vtis, ki ga dobi človek v evropski četrti Viktorije, je ta, da živijo tu samo milijonarji. Ko je po japonski zasedbi Sanghaja to mesto izgubilo mnogo svojega prejšnjega pomena, se je od tam kakor tudi iz drugih kitajskih velemest preselilo v Hongkong mnogo tveč, ki imajo svoja skladišča še vedno prenapolnjena. Hongkong je postal najvažnejše pristanišče za promet s Kitajsko, pred vsem seveda za obnovo vseh mogočih potrebščin Cangkaškovi Kitajski. Kmalu po zastopnikih uglednih tveč, so se pojavili tudi tipi, ki jih je srečati povsod tam, kjer je dana možnost za hitro obogatitev. To so špioni, dobičkarji in agenti oboroževalne industrije, ki prodajajo vse, od patentnih gumbov in kitajskih uniform do težkih bombnikov, bojnih ladij in — državnih tajnosti. Vse to blago so prodajali po skritih poslovnih poteh ne samo Kitajski, temveč če je bilo mogoče tudi njenim sovražnikom. Sedaj pa bo vsega tega konec ali pa vsaj kaže, da bo moralo priti do konca. Nekdo je zapisal, da je Japonska z zasedbo Kantona zadala najhujši udarec Angleški. Če upoštevamo, v kakšen položaj je zašel Hongkong, v zadnjem času najvažnejše gospodarsko središče daljnovernadne celine, mu moramo dati prav.

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

Grof se poroči z bivšo kraljico

Švedski grof Robert Douglas, ki prebiva stalno v Nemčiji, se poroči v bližnjih dneh z vdovo po bivšem portugalskem kralju Manuelu, bivšo kraljico Avgusto Viktorijo

Ljubezenska pisma za polovično poštnino

Venezuelska pošta si je gotovo zaslužila hvaležnost zaljubljenih parov vsega sveta, kajti Venezuela je začela kot prva država na svetu dostavljati ljubezenska pisma za polovično poštnino. Vprašanje je seveda, da-li ji bodo ostale poštne uprave v tem sledile. Kdor se hoče okoristiti z znižano poštnino za ljubezensko pismo, mora uporabljati rožnate pisemske ovitke. Pošta si pridržuje pravico, da sme od časa do časa pogledati v takšno pismo, ali je res zaljubljeno. V primeru sleparstva mora odpošiljatelj plačati 500-kratno poštnino. Pošta je izdelala tudi pravilnik, ki pravi med drugim, da je smatrati ljubezenska pisma le toliko časa za ljubezenska pisma, dokler ni v njih kakšnega prerekanja. Prav tako ne velja za ljubezensko pismo, ki ima pravico do znižane pristojbine, pismo, v katerem odpošiljatelj (ali odpošiljateljica) prejmemniku sporoča, da prekinja razmerje.

Pesimist in optimist

Leta 1736, sta v Parizu sedela za mizo v isti celici dva cestna razbojnika. Obsodili so ju na smrt. Eden je bil pesimist, drugi je bil optimist. Pesimist, ki ni videl nobene rešitve več, se je odločil, da rabi ju ne bo dal dela. Obesil se je sam. Naslednji dan so prinesli v celico krsto in položili samomorilca vanjo, da ga odnesejo in pokopljejo. Prej pa so možje še stopili ven, da se malo okrepčajo.

To priložnost je izkoristil optimist. Vzel je mrtvega tovariša iz krste, ga položil na ležišče, kakor da spi, in mu obraz napol zakril z odejo. Nato je legel v krsto in jo zaprl s pokrovom.

Cez nekaj časa so prišli nosači in si natovorili krsto, ne da bi se pomudili. Ko so dospeli na pokopališče in so hoteli krsto položiti v jamo, je nastal pod pokrovom strahovit ropot, v praznovrmenem strahu so možje pobegnili. Ropar je zlezal iz krste, splezal čez zid in tako ušel.

Devet otrok vrgel skozi okno

Nekega danskega delavca, ki je stanoval s svojo družino v majhni hiši pri Horsensu, je ponoči zbudil ogenj v njegovem stanovanju. Ogenj se je razširil tako naglo, da je bila pot na prosto že po nekoli- ko trenutkih odrezana. Delavec se je odločil na kratko, razbil je okno v spalnici in je svojih devet otrok drugemu za drugim vrgel na prosto. Vseh devet otrok, izmed katerih je štel najmlajši leto dni, najstarejši 13 let, se je rešilo, rešila sta se tudi oče in mati, med tem ko je hiša z vso opremo zgorela. Sosedo so dali družini začasno zavetje.

S potapljaško kroglo v globino 12.000 m

Mladi italijanski inženjer Galeazzi iz Spezzije je zgradil potapljaško kroglo, s katero bi mu bilo baje mogoče potopiti se v globino do 12.000 m pod vodno površino. Krogla je izboljšana model tiste krogle, s katero hoče prof. Piccard v globino 9000 m. Predstavlja oblo kabino s premerom pol drugega metra, drži jo pa druga krogla s premerom devetih metrov. Ta krogla je napolnjena z oljem in čim odvrže potapljač v globini neko železno breme, potegne njegovo kabino na površino. Direktno zveze med globino in morsko površino nova potapljaška krogla torej ne potrebuje.

250.000 lir za — nos

Neka Milančanka si je dala po znanem kirurgu pred nekaj časa popraviti nos. Operacija pa ni imela pravega uspeha, dama je dobila še grši nos, nego ga je imela prej. Zato je kirurga tožila za odškodnino 250.000 lir. Kirurg se je zagovarjal, da sestoji njegov sistem iz štirih faz. Po tretji fazi, ko se je zunanost daminega obraza že izboljšala, je pacientka odpotovala v Pariz, kjer se je dala zdraviti od drugih zdravnikov. Sodišče je njeno tožbo zavrnilo in plačati je morala še sodne stroške.

Zarah Leander postala posestnica

Znana švedska filmska igralka Zarah Leander je postala kakor njena tovarišica in rojakinja Greta Garbo lastnica nekega posestva v svoji domovini. Kupila je grad Samsvik z veliko zbirko umetnin vred. Med starimi umetninami je omeniti posebno bogato zbirko bakrenih izdelkov. Grad se dviga v švedskem primorju samotni sredi obsežnih gozdov in do njega vodi le malo poti, ki niso primerne za avtomobile.

Vojna proti milijonom podgan

Podganja nadloga je na Angleškem tako velika, kakor si je niti predstavljati ne moremo. Ta čas se začne vsakoletni bojni pohod proti tem gnusnim škodljivkam in takšen pohod počne vsako leto, kakor pišejo angleški listi, nič manj nego sedemdeset milijonov funtov šterlingov. Uspeh je povprečno milijon ubitih podgan — iz tega si lahko izračunamo, koliko velja Angleže smrt vsake poedine podgane. V nekaterih ozemljih, kjer je podganja nadloga še posebno huda, je uspelo lansko leto pobiti samo na enem posestvu tisoč podgan. Skupno število podgan cenijo na Angleškem na 40 milijonov živali. Kakšno nevarnost predstavljajo te živali za človeško zdravje, je znano, da o drugih škodah, ki jih povzročajo, niti ne govorimo.

18 mrtvih pri letalski nesreči

Letalo s štirinajstimi potniki in štirimi člani posadke, ki je letelo iz Adelaide proti Melbourneu v Avstraliji, je v gosti megli treščilo ob neki grič Dondenonskega pogorja in zgorelo. Vsi potniki in člani posadke so bili ubiti, med njimi je tudi član avstralskega zveznega parlamenta.

Ob 145-letnici švedskega reda Svea

se je švedski kralj Gustav V. udeležil svečane prireditve, na kateri je iz simboličnega roga, znak tega reda, pil po starem običaju medice

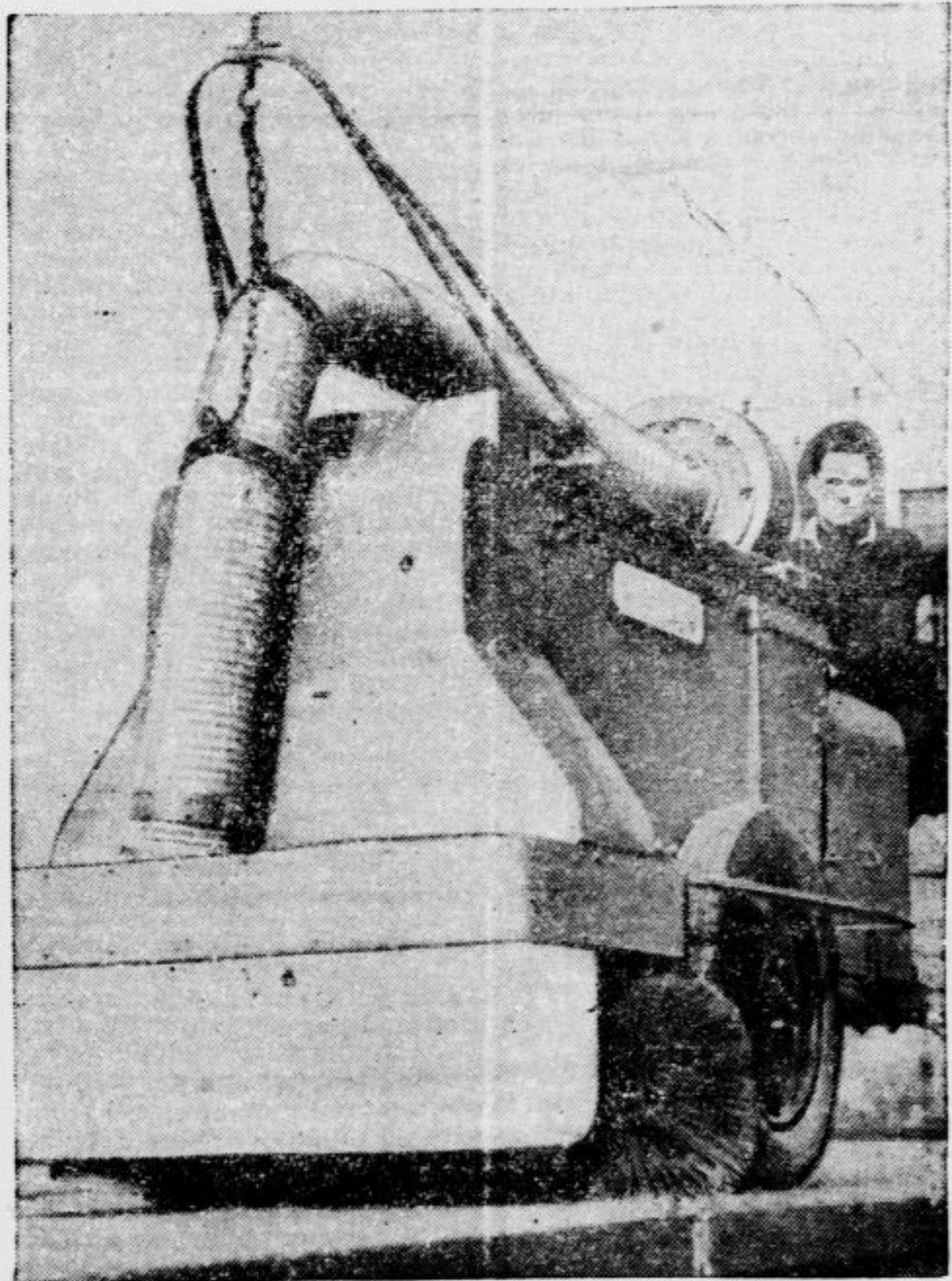
Živež iz zraka
Zanimivi angleški poskusi

Na Angleškem so delali letos večje poskuse, da bi ugotovili, v koliko je mogoče zalagati čete z živežem s pomočjo letal, in sicer ne na ta način, da bi živila odmetavali s padali. Če bi hoteli zalagati čete na ta način, bi morali padala namestiti ob naprave za obešanje bomb na letalih in bi to pomenilo, da bi bombnih letal ne mogli izkoristiti v polni meri. Šlo je torej za poskus, ali je mogoče metati živila na tla v posebnih zavojih, ne da bi jim padec na zemljo preveč škodil.

Pri vajah, ki so jih priredili na škotkem, so odmetavali ves živež, ki ga po-

trebujejo čete na bojnem polju, iz različnih višin. Zavoji so se poškodovali seveda tem manj, čim nižje in počasneje je letelo letalo proti vetru. Škatle z mesnimi konservami so le malo trpele, povprečno se jih je razbilo le 10 odstotkov. Prepečenec se je zdrobil, bilo pa ga je še mogoče jesti, čaj in sladkor nista trpela, če so ju dobro zavili. Izkazalo se je nadej, da more eno samo letalo dobaviti na ta način toliko živeža, kolikor ga potrebuje 950 mož za 4 ur, in to z enim samim letalom.

Nova „metla“ za londonske železniške postaje

Na londonskih postajah so uvedli novo pripravo za čiščenje, veliko sesalno »metlo«, ki deluje z elektriko in se je zelo dobro obnesla

Tihotapstvo v jedilnem vozu

Rumunska obmejna policija je prišla na sled velikopoteznemu tihotapstvu z devizami in blagom. Neki rumunski carinski uradnik je na postaji ob poljsko-rumunski meji opazil moža, ki je ostal v jedilnem vozu došlega brzovlaka in je nekaj manipuliral ob stenah. Voz so nato natančno preiskali in so v njegovih stenah odkrili spretno vdlane predale, ki so hranili velikanski zaklad v zlatu, rumunskih in inostranih bankovcih ter svili. Tihotapstvo se je dogajalo že dalj časa in tolp je načelovalo pet židovskih trgovcev iz Černovic. Škodo rumunske države cenijo na več milijonov lejev, zaplenjene valute in blago jo bodo sedaj delno krile.

Dve vrani zatemnili mesto

Dve vrani sta bili krivi, da se je mesto Coire na Švicarskem te dni potopilo v egiptovsko temo in da niti listi niso mogli pravočasno iziti. Vrani sta na vodu visoko napetosti povzročili kratek stik, ki ju je ubil, a istočasno odrezal elektriki pot v Coire.

A NEKDOTA

Eugen Klöpfer je sedel v neki družbi poleg neke dame, ki je bila znana kot klepetulja.

»Včeraj sem bila z neko prijateljico v okolici na izletu,« je pripovedovala, »ves dan sva se tam zabavali.«

»Nad kom pa?« je menil Klöpfer s hlinjenim zanimanjem.

VSAK DAN ENA

»Pa vendar si ne domišljaš, da je to za- ročni prstan, kar sem ti tu daroval!« (Everybody's weekly)

Kulturni pregled

iz politične literature

Spis o položaju Hrvatske pred prevratom

Kot deseti zvezek beogradske biblioteke »Politika i društvo« je izšel spis profesorja subotičke pravne fakultete dr. Milana Vladavljevića »Državopravni položaj Hrvatske u okviru Habsburške monarhije«. Ob nedostajanju sistematičnega dela o tej važni snovi nudi objektivno spisana knjižica informativni pregled hrvatskih razmer pred zedinjenjem in tako olajša razumevanje današnje hrvatske problematike. Tudi s slovenske strani je bilo delo strokovno povojno ocenjeno v »Slovenskem pravniku«, kjer je poročal o njem dr. Gonazd Kušej, docent ustavnega prava in teorije o državi na ljubljanski pravni fakulteti.

★

Habsburgovci so po turški nevarnosti vrnili Hrvatsko Madžarom kot nagrado za to, da so jim bili priznali nasledstvo prestola. Hrvatska je bila po madžarskem tolmačenju dežela krone sv. Stefana, kar je sinonim ogrske države. Ban Jelačić je v vojno proti Madžarom prekinil vse te vezi, tako da je ostal le skupni vladar. Z ugotovitvijo ustavnega stanja je bilo treba ponovno določiti tudi položaj Hrvatske, dasi je v avstro-ogrski sporazum iz l. 1867 bila monarhija že dualistično urejena. Ogrski in hrvatski sabor sta dočela posebni deputaciji, ki sta na popolnoma enakopravni podlagi sklenili znamenito Nagodbo iz l. 1868, in tako ustvarili novo državno zajednico. Skoraj pol stoletja so se Hrvati borili za izvršitev Nagodbe ali pa za nje revizijo. Nagodba je bila v središču vsega hrvatskega političnega življenja pred zedinjenjem oziroma prevratom: kakor pravijo na Hrvatskom. Pred prevratom kraljevske oblasti je bil apostolski kralj dolžan, izdati pismeno prisego, da jamči za ustavo in teritorialno celotnost kraljevin Hrvatske, Slavonije in Dalmacije. V naslov države in v diplomatskih odnosih ni bila omejena trojna kraljevina, kar je po Pliveriću v nasprotju z Nagodbo. V delegaciji ogrsko-hrvatskega sabora — ki je skupno z avstrijsko delegacijo kontrolirala tri skupna ministristva — je bilo pet zastopnikov hrv. sabora. V magnatski zbornici v Pešti so imeli Hrvati tri zastopnike poleg bana, v spodnji zbornici pa 40. Tako je bila sicer Hrvatska priznana kot posebna državnopravna celota, a njeni poslanci so imeli samo osebno pravico razpravljanja, bili so torej brez kuralnega votuma in zato majorizirani po Madžarih. Zakoni skupnega parlamenta so bili prevedeni na hrvatski jezik in posebej sankcionirani po kralju. Hrv. sabor jih seveda ni moral odobriti. Ob priliki zasedanja parlamenta v Pešti je bila na saboru poleg ogrske tudi hrvatske zastava, ko je parlament razpravljala o skupnih zadevah. V ogrski vladi so bila nekatera ministristva skupna. Hrvatski minister je bil zveza med krono in zagrebsko vlado. Odselki pri skupnih ministristvih so bili samo uradi za prevode. Madžari so kršili Nagodbo tudi glede zaposlitve domačih sinov v skupni upravi na Hrvatskem, kjer so imenovali vedno več svojih ožjih rojakov, ki niso niti znali hrvatski.

V vseh ostalih poslih, ki niso bili skupni, je bila Hrvatski priznana polna avtonomija na polju zakonodaje, sodstva in uprave. Nagodba je priznala Hrvate za politični narod, kar je po tedanji terminologiji nedvomno obeležje državnosti. Madžari so jim priznali tudi teritorialno celotnost. Vojna Kraljina je bila po ukinitvi zedinjena s Hrvatsko, toda Dalmacija je ostala kot avstrijska dežela samo fiktivno v trojni kraljevini. Ogrska je prevzela obvezo, da na temelju pravic sv. ogrske krone zahteva reinkorporacijo Dalmacije z njenim pristanikom, kar se ni nikoli izvršilo. Ostali hrvatski kraji sploh niso bili omenjeni v Nagodbi (kvaternerski otoki, županija Reka, Medimurje, južna Istra, severozapadna Bosna). Glede Reke ni prišlo do sporazuma in so jo Madžari proglasili za posebno, z ogrsko krono vezano telo, s katerim so ves čas upravljali. Zakonodajna oblast je vršil hrvatski sabor, ki je bil izvoljen po dokaj reakcionarnem volilnem zakonu Glasovanje je bilo javno, cenzus visok, vasi so volile preko župnikov. Številni so bili tudi virilisti. Pred vojno je oddalo komaj 200 tisoč volilcev na 2 in pol milijona prebivalcev; šele tik pred prevratom so uvedli splošno volilno pravico. Poleg običajnih pravic zakonodajnega tela je imel sabor pravico intervencije na bana, pravice obtožbe in stavljanja pred sodišče bana za kršitev avtonomnih zakonov in Nagodbe in naposled pravico adrese na krono, kar je bilo zelo učinkovito sredstvo, ki je tolmačilo službeno mnenje Hrvatske. Avtonomne zakone je sankcioniral kralj, in tudi skupni zakoni jih niso mogli derogirati, kar je avtor prežrl. Nagodba je oddala banu javno oblast, ki je lahko postala v rokah rodoljubnega bana zelo nevarna (1848!). Avtor je sploh popolnoma pozabil omeniti vojaški položaj Hrvatske. Hrvatska sicer ni imela vojaške neodvisnosti, toda vendar hrvatsko vojsko: domobranstvo s hrvatskim službenim jezikom, s hrvatskim poveljstvom do generalnih položajev, in v tej hrv. vojski so služili izključno domači sinovi. Honvedsko ministristvo je imelo posebni domobranski oddelek. Bana je imenoval kralj na predlog ogrskega ministristva predsednika katerega je edino bil politično odgovoren. Po mnenju hrv. pravnikov je imel ban položaj ministra, vendar je bil dolžan izvršiti navedbe skupne vlade in s krono je obveval preko hrv. ministra. Na bansko stolico so po navadi prišli ljudje, ki niso bili po godu saborski večini (unionisti). Parlamentarna sistema ni bilo, temveč premoč vlade nad saborom. Hrv. sabor je bil protimadžarsko orientiran in se je imel boriti hkratu proti zagrebski in peštanski vladi.

★

Zagrebska vlada se je delila na štiri oddelke: 1) na notranje posle, 2) za vere in pouk, 3) za pravosodje, 4) za narodno gospodarstvo. Te oddelke so vodili oddelčni predstojniki (za notranje posle podban), ki so bili izbrani med politiki, a kot taki so veljali samo v saboru, medtem ko so bili v vladi bolj uradniki, podrejeni banu in

nesamostojni. Glede na to, da na Hrvatskem živi približno 25% Srbov, so bili vedno predsednik sabora in podban Srbi. Poleg lokalne uprave v županiji je bila tudi samouprava. Županijski odbor — sestavljen v glavnem od članov centralne uprave — je imel dosti široko pristojnost, medtem ko je bil delokrog županijske skupščine, sestavljene v glavnem od velikih davkoplačevalcev, bolj omejen. Vsa županijska samouprava je bila pod varstvom osrednje uprave. Hrv. jezik je bil izključno službeni v trojni kraljevini in z njim so se služili poslanci tudi v Pešti in v delegacijah. Avtonomne oblasti so uporabljale hrv. zastavo in hrv. grb (s krono sv. Stefana), kar so gotovo znaki državnosti. Finančna nagodba se je imela obnoviti vsakihi deset let. Davčna moč Hrvatske nasproti vsem ogrskim deželam (kvota) je bila določena najprej na 6,44% in je narasla do 8,127%. Hrvatski je bilo dodeljeno za njene avtonomne potrebe (tangenta) 44% od skupnih davščin na Hrvatskem. Tangenta je bila sprva pavšalirana, potem je vedno bolj rastle in se razvaljala delno po kvoti. Madžari so že tako ukrenili, da je bila Hrvatska na videz deficitarna, nasprotno so Hrvati trdili, da so oškodovani. Zaman so zahtevali upravo avtonomnih dohodkov. Kot dokaz hrvatske državnosti se navaja tudi možnost revizije Nagodbe na isti način, kakor je bila sklenjena.

Tisk na Hrvatskem je bil dokaj svoboden ter se je lahko ostro boril proti madžarski politiki, kar avtor ni dovolj poudarjal. Proti zaplombi je bila zaščita sidišča in materialna odgovornost erarja. Cenzura ni bilo. Zanimivo je, da so bile politične stranke na osnovi nekega cesarskega patenta iz časa absolutizma prepovedane. Kljub temu so kot abusivni tolerirane od oblasti vršile ogromen vpliv na politično življenje. Ta patent je osvojen ban Kuhen-Hedervary se potrdil.

Narodna stranka je bila za zajednico z Ogrsko pod pogojem priznanja hrvatske državnosti. Brezpogojni so bili unionisti, za popolno neodvisnost pravaši, naposled samostojci za zajednico z Avstrijo. Nagodbo so sprva sprejeli samo unionisti, in komaj revidirano 1873 tudi narodna stranka pod hudim pritiskom. Jugoslovansko politiko in borbo za trilateralno ureditev monarhije je vodila najprej narodna stranka pod vodstvom škofa Strossmayerja, a od 1905 hrvatsko-srbska koalicija, ki se je borila zlasti za samoodločitev narodov in ki je ostala odločilni faktor do zedinjenja.

Med hrvatskimi in madžarskimi pravnimi pisci se je razvil hud spor okrog hrvatske državnosti, ki so ga reševali po političnih vidikih. Madžari so trdili, da so osvojili Hrvatsko in negirali so personalno unijo. Trojna kraljevina je bila za njih le združena dežela. Hrvatska ni imela niti državnih financ, niti mednarodnih odnosov, uživala pa je skupno državljanstvo z Ogrsko. Toda na Hrvatskem je obstajala posebna občinska pristojnost. Vse kar je bi-

lo skupno, je bilo Hrvatskom ogrsko-hrvatsko. Madžarom samo ogrsko. Hrvati so bili formalno ravnopravni z Madžari po duhu Nagodbe. Pliverić je branil tezo, da je Nagodba mednarodna pogodba, ki je ustvarila državno zajednico, torej realno unijo. Skušal je pravno konstruirati hrvatsko državo. Skupna oblast je dobila svojo široko pristojnost samo z voljo hrvatske države. Hrvatska je bila država bolj v formalnem kakor v stvarnem smislu, ker je 1) hrv. avtonomna drž. oblast bila pod kontrolo ogrske avtonomne drž. oblasti in 2) hrv. državna suverenost je bila sicer pri skupnih organih, toda brez stvarnega sodelovanja Hrvatske pri ustvarjanju te suverene državne volje. Nezainteresirani tudi avtorji so jo priznali samo kot državni fragment, kot članico zvezne države, kot neravnopravni član realne unije itd. S stalno kršitvijo Nagodbe je Hrvatska vedno več izgubila od svoje državnosti, a tudi stremenje za madžarsko nacionalno državo je bilo vzrok propasti ogrske državne zajednice.

O. A. (Zagreb)

Zapiski

Dve novi knjigi dr. Setona Watsona. Profesor politične zgodovine na londonski univerzi dr. R. W. Seton Watson, znan kot najboljši angleški poznavalec slovenskih držav ter srednje in vzhodno evropskih problemov, je izdal v zadnjem letu dve pomenljivi knjigi: Cambridge University Press je objavila njegov nad 700 strani obsegajoči spis »Britain in Europe 1789—1914«, spis »Britain and the Dictator« (nad 500 strani) pa je izšel letos. Prva knjiga nudi kritični pregled britanske zunanje politike v Evropi od francoske revolucije do svetovne vojne, druga pa obravnava vzroke in začetek vojne ter vojno in povojno politiko Velike Britanije (»Nova Evropa«).

Iz italijanske literature. V znani zbirki »Corbaccio« je izšla biografija nekega znamenitega in zelo originalnega muzika Nicola Paganinija. Spisal jo je Nino Salvaneschi, avtor lepe in uspešne knjige o Chopinu »Il tormento di Chopin«. Studiojo o poeziji Fogazzara je spisal Aldo Carratore z naslovom »Alle origini dell'arte di Antonio Fogazzaro«. O sodobni italijanski poeziji je izšla v Rimu knjiga Giuseppea Camposanpiere »La poesia italiana contemporanea«. Za informacijo o današnji Italiji, njenih problemih, pojava in uspehih izdaja Mondadori novo serijo spisov v zbirki »Panorami di vita fascista«. Literatura o Napoleonu je obogatila Diego Angeli z novimi izsledki v knjigi »I Bonaparte a Roma«. K pregledu prodanih knjig, ki ga objavlja vsak teden »Meridiano di Roma«, se je povzpel na drugo mesto Vittoria G. Rossija »Oceanos«, noviteta, ki smo jo v »Jutru« obširneje prikazali. Na prvem mestu je bil prejšnji teden roman Enrica Pea »Maremmiana«, na tretjem pa Brocchijev »Tramonto delle stelle«. Stalno vlada zanimanje za zbirko Pirandellovih novel »Novelle per un anno« in za Toma Antonginija »Vita segreta di Annunzio«, knjigi, o kateri je poročal na tem mestu dr. Anton Debeljak.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

S P O R T

Spet borbe za točke LNP

V nedeljo bo na sporedu vrsta tekem za prvenstvo LNP

Podsavezno prvenstveno tekmovanje obsega klubov pozni sezoni še celo vrsto zanimivih srečanj. To nedeljo bodo spet igrali v vseh skupinah, deloma oni, ki so redno na vrsti, deloma oni, ki so zaradi prepovedi nekoliko zaostali, deloma pa celo tisti, ki imajo ječenski del tekmovanja že za seboj, pa bodo tako nabirali točke že za spomladansko tabelo. Zakaj pojdejo na teren tudi te takšne, bo treba še pojasniti!

Podrobni spored nedeljskih srečanj za točke LNP bomo objavili jutri, danes pa opozarjamo prijatelje na naslednje dogodke:

Jadran—Bratstvo

V nedeljo s pričetkom ob 9.30 se bosta v Koleziji videla dva kandidata za najvišji naslov — podsaveznega prvaka.

Crno-bele v tem prvenstvu spremlja čudovita, še skoraj tradicionalna smola in jim nikakor ni mogoče velike premoči v polju realizirati v številkah. Vsi, ki so bili priče, bodo potrdili, da je Jadran eno najsolidnejših moštev I. razreda, ker se vsi nasprotniki za njegovo srečanje kar temeljito pripravljajo. Gorenjci bodo pripeljali s svojo kompletno nogometno gardo tudi precej drugarjev, da bi si olajšali gostovanje v Ljubljani.

Domačini bodo nastopili le z majhnimi izpremembami ter nikoli niso voljni prodati točk. Čim višjo ceno hočejo, zmagati hočejo, popraviti si položaj ter se boriti to pot tudi proti nesrečni »smolci«.

V predtekmi nastopijo junjorji Korotana in Jadran tudi za točke.

Hermes—Mars

V nedeljskem kolu prvenstva LNP bo v Ljubljanski skupini najzanimivejše srečanje gornjih enajstoric v povratnem srečanju. Hermes, ki je pri ponosnem enajstoričnem nastopu proti Kranju povsem brez potrebe izgubil dve dragoceni točki, je za preostala prvenstvena srečanja temeljito preuredil in izpopolnil svojo enajstorično, v nadi, da bo tako vendarle še lahko popravil svojo pozicijo na tabeli. Razen tega se hočejo Hermezani tudi rehabilitirati za neprijetni poraz, ki so ga morali spraviti v prvem srečanju z Zilavimi Marsovcami tam za Kolinsko tovarno.

Seveda se tudi Marsovcami — kakor je razumljivo — za nedeljsko srečanje skrbno pripravljajo, ker bi radi k izkupitku prvih dveh točk pri Hermezanih pristili še ostali dve za vso sezono.

Ker bosta torej obe enajstorični dobro pripravljene, lahko pričakujemo ljubitelji nogometa, predvsem pa pristajali obeh klubov, za nedeljo lepo in zanimivo borbo.

Tekma bo ob vsakem vremenu, v nedeljo popoldne ob 14.30 na igrišču Hermesa.

Svoboda—Kranj

Na igrišču Ljubljane ob Tyrševi cesti bo v nedeljo popoldne ob 15. zanimiva prvenstvena tekma I. razreda L. n. p. med gornjima kluboma. Moštvo Kranja je na I. mestu in mu ga najbrže ne bo nihče več vzel. Zadnje čase gre od zmage do zmage, posebno v Ljubljani je tretje vseh klubov; tako je na primer pred kratkim porazil Jadran kar s 6:0 in v nedeljo še favorita Hermesa s 5:1. V moštvo Kranja igrajo sami ruširani igralci kakor Martelane, Baumkirchner, Srakar, ter ligaški Jež in Senica, dočim ima na levem krilu enega najboljših svojih igralcev in strah vseh vratarjev Sarajevčana Delića.

Tudi Svoboda bo nastopila kompletna. Zato se obeta zanimiva borba za točke. V predtekmi, ki bo že ob 13.45, nastopijo junjorji Svobode in Reke v prvenstveni tekmi.

Atletik—Jugoslavija

V nedeljo ob 15. se bo pričela na igrišču pri »Skalni kleti« v Celju zanimiva podsavezna prvenstvena tekma med celjskimi Atletiki in SK Jugoslavija. Ob 14. se bo pričela mladinska prvenstvena predtekma.

V nekaj vrstah

Prva dva protesta proti tekam za državno prvenstvo v ligi. Prav za prav je trajalo zelo dolgo, da je prišlo do njih, saj so se druga leta začeli po možnosti že precej po prvem kolu. Zanimivo je, da sta se po 6. kolu s protesti oglasila oba premaganca preteklih tedne, ki sta tekmi izgubila na splošno presenečenje ne samo sebe, temveč vseh poznavalcev nogometa. Hašk protestirata proti porazu s Hajdukom iz razloga, češ da je v Hajdukovem moštvo nastopil neki Požega, ki je bil še pred kratkim verificiran član kotorskega kluba »Jugoslovenac«. Sarajevska Slavija, ki je morala na svojih tleh pustiti obe točki Varadžincem, pa ugovarja menda samo zato, ker se ne more sprijazniti s tem, da so ji z doma odnesli dve sigurni točki skoraj najslabši nasprotniki.

Zaradi medmesne tekme med Beogradom in Parizom, ki bo na dan Vseh svetih v Parizu, se je v beogradskih listih oglasilo precej protestov, češ da nikakor ne gre, da bi reprezentanca Beograda v treh dnevih z 32 urno vožnjo vmes odigrala tak obsežen spored. Iz poročil se da povzeti, da gre pri tej tekmi predvsem za lep zaslužek in prijeten izlet v Pariz, glede

renomeja našega nogometa pa ni prav nihče v skrbeh. JNS bi storil prav, če bi v takih primerih zastavil svoj vpliv in takšno slabo pripravljeno gostovanje kratko malo prepovedal. Pa tudi ministristvo za telesno vzgojo in sličnih primerih ne bi smelo držati križem rok!

Motociklistična dirka v Beogradu, ki bi se zdaj morala izvesti v nedeljo, in sicer za državno prvenstvo in za veliko nagrado Beograda, je bila po brzovarnem obvestilu beogradskega Motokluba odpovedana. O utemeljitvi te nenadne odpovedi se je izvedelo toliko, da je Savez motoklubov v Zagrebu v zadnjem hipu prekalil že izdano odobritev, da lahko ta tekma velja kot tekma za državno prvenstvo. Razen tega je L. HMK Zagreb stavljal glede udeležbe svojih dirkačev na tej beogradske dirki tako visoke finančne zahteve, da jih prireditelj tri dni pred tekmo z nobenim pogojem ne more več sprejeti. Vsekakor je zadeva z razpisom in odpovedjo te motociklistične dirke v Beogradu spet poglavje zase, ki spada med one številne sportne kvarne pojave, katerih v našem sportnem življenju mrgoli na vseh koncih in krajih. Tudi tukaj bi bilo treba energične roke, ki bi postavila prireditelja in Savez motoklubov v Zagrebu na pravo mesto.

V Zagrebu so se te dni uprli vrhovnemu vodstvu tudi veslači, ki zahtevajo fvsu pobuda je izšla od zagrebskega kluba »Gusarja« sporazumno s primorskimi klubi, naj se na prihodnjem rednem občnem zboru veslaški savez prenese iz Beograda v Zagreb. Svojo zahtevo utemeljujejo s tem, da je bila savezna uprava glede smer-

nice za delo v veslaškem sportu dodatno popolnoma pasivna in je že čas, da pride ta savez v bolj delavne roke — torej v Zagreb.

Lahkoatletski savez je sklical svoj redni občni zbor za 4. decembra t. l.

Motorne dirke za veliko nagrado Beograda, ki jih je za nedeljo 30. t. m. razpisal Beogradske Motoklub, se zaradi nemagljivih ovir ne bodo vršile, na kar posebno opozarjamo prijavitelne dirkače.

Motociklistični avtomobilski klub poziva vse funkcionarje pri dirki na Večni poti, da se udeležijo sestanka, ki bo nocoj ob 20. v klubskih prostorih, Kongresni trg 1/I.

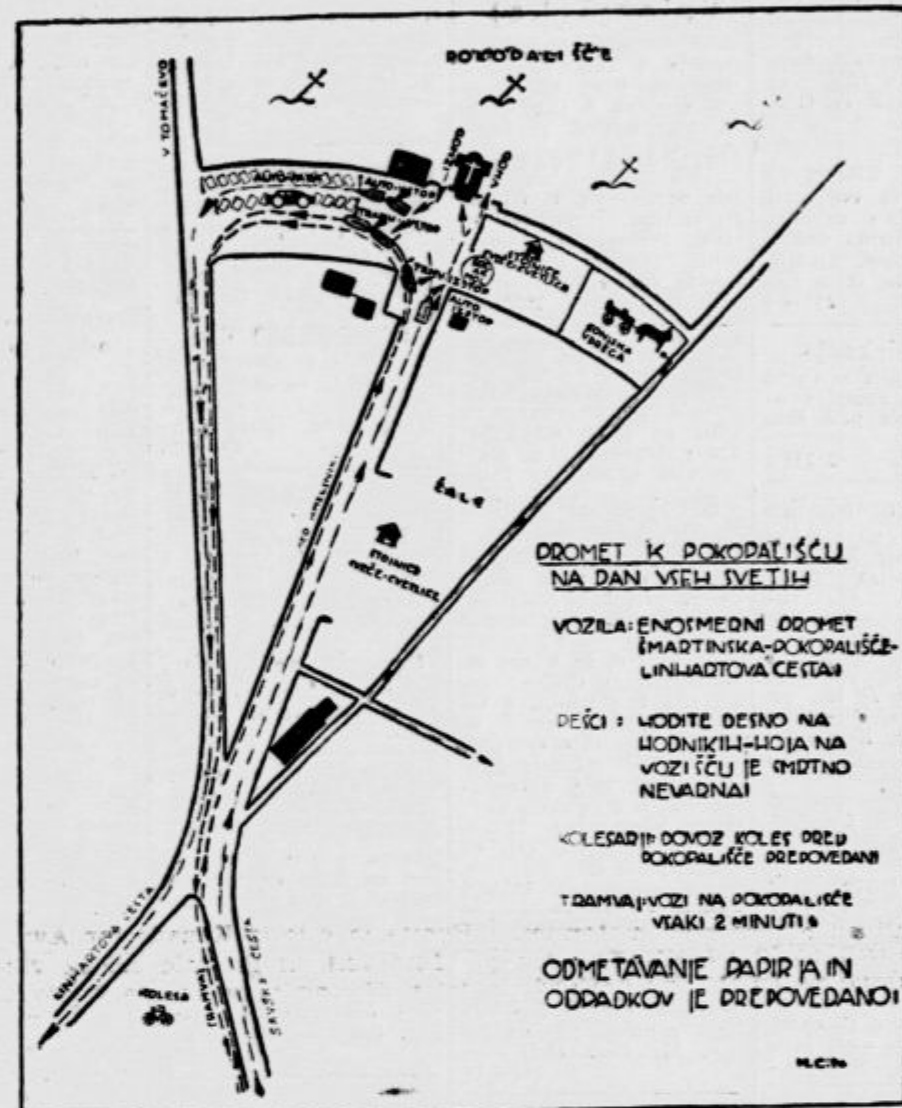
LZSP. (Službeno). Seja upravnega odbora bo drevi ob pol 19. v damski sobi kavarne Emone. Udeležba obvezna! Tajnik.

Hermezani! Drevo ob 20. bo v restavraciji pri »Šestici« obvezen članski sestanek. Na sporedu je razgovor o ocenjevalni vožnji v Celju, ki bo v nedeljo 30. t. m. Motorje bomo iz Ljubljane pripeljali v Celje s tovornim avtomobilom. Ker hočemo postaviti v Celju čim več motoristov, prosimo, da se članska sestanka udeležijo vsi vozači. Prijave za vožnjo se bodo sprejemale na sestanku, sicer pa v pisarni g. dr. Campe, Ljubljana, Aleksandrova 4/I. — Moto — Hermes.

SK Svoboda (Ljubljana). Če bo slabo vreme, današnjega treninga ne bo, pač pa bo ob 19. članski sestanek v klubskih prostorih, po sestanku pa odborova seja.

Vozni red ob Vseh svetnikih

Navodila ljubljanske policijske uprave

Ljubljana, 26. oktobra.

Uprava policije odreja sporazumno z mestnim poglavarstvom glede prometa ob priliki praznika Vseh svetnikov sledeče:

30. in 31. oktobra ter 1. in 2. novembra je dovoljen na pokopališče k Sv. Križu za vsa vozila brez izjeme, vključno tudi kolesarje, samo enosmerni vozní promet. Dovož je dovoljen po šmartinski cesti, Savski cesti in Med hmeljniki. Odvoz izpred pokopališča po cesti, ki vodi v Tomačevo, Linhartovi cesti v smeri proti Tyrševi cesti. Za vozove s knjskega vprega pa po cesti, ki vodi v Jarše. Pokopališki ulici, mimo Kemične tovarne in dalje skozi Predovočvo ulico proti mestu.

Električna cestna železnica, ki bo vozila vsaki dve minuti bo imela pred pokopališčem posebno postajališče za izstop in posebno postajališče za vstop potnikov.

K pokopališču sv. Križa bosta vozila te dni tudi dva avtobusa, ki bosta obratovala na sledeči krožni poti: Krekov trg, Kopitarjeva ulica, Zmajski most, Resljeva cesta, Komenskega ulica, Vidovdanska cesta, Vrhovčeva ulica, Jegličeva cesta, šmartinska cesta, Savska cesta, Med hmeljniki, Pot v Tomačevo, Linhartova ulica, Tyrševa cesta, Prešernova ulica, Marjini trg, Stritarjeva ulica, Pred škofijo, Krekov trg. Kakor tramvaj bosta imela tudi avtobusa pred pokopališčem, v bližini tramvajskega postajališča, posebno postajališče za izstop in posebno za vstop potnikov. Razen tega bosta postajala in sprejemale potnike na Krekovem trgu, na Taboru, pri kavarni Evropi, pri Nebotičniku in pred magistratom. Za enosmerni vožnjo do pokopališča, odnosno od pokopališča nazaj v mesto se bo plačalo 2 d. tja in nazaj, odnosno za vso krožno pot 3 din.

Vsako prenatrpanje vozil je strogo zabranjeno in imajo sprevidniki odnosno šoferji sprejeti le ono število potnikov, kolikor je komisionalno dovoljenih mest (seker je komisionalno dovoljenih mest). Varnostni organi imajo nalog, da vozila, ki bi bila prenatrpana, izločijo iz prometa in jim zabranijo nadaljnjo obratovanje. Zaradi tega se tudi občinstvo opozarja, naj ne sili v vozove, ki so že z najvišje dopustnim številom potnikov zasedeni.

Za zasebne avtomobile in avtoizvoške je določen pred pokopališčem poseben park, enako za konjske vprege; kolesarjem pa je dovoz koles pred pokopališčem prepovedan. Vsi kolesarji bodo morali pustiti kolesa na trikotnem vogalnem zemljišču, kjer se stekata Savska in Linhartova cesta.

Glede parkiranja vozil, kakor tudi glede vožnje same, se morajo vsi vozači brez izjeme strogo ravnati po navodilih službojučih varnostnih organov.

Občinstvo opozarjamo, da je vstop na pokopališče dovoljen izključno pri vratih na desni strani cerkve (ki so navadno zaprta), izhod pa je izključno skozi leva vrata, (to je med cerkvijo in upravnim poslopjem pokopališča).

Občinstvo, posebno starše z otroki, se opozarja, naj se tam, kjer ni hodnikov, strogo drži desne strani ceste, da se izogne nevarnosti in da ne ovira po potrebnem prometu.

Občinstvo se ponovno, kakor vsako leto, opozarja, da je hoja in stopanje na grobove prepovedana. Varnostni organi imajo strog nalog, da vse take osebe legitimirajo in prijavijo, ker se bo proti njim postopalo zaradi poškodbe tujega imetja.

Naposled opozarjamo občinstvo, da bo stojnica mestne socialne akcije na vzvlečenem prostoru pred pokopališčem, na desni strani ob koncu ulice Med hmeljniki. S tem bo vsakemu obiskovalcu grobov omogočeno, da počasti spomin svojih ranjkih z malenkostno odkupnino v prid mestnim uboglim.

Naše gledališče

D R A M A

Petek, 28.: Zaprt.

Sobota, 29.: Trideset sekund ljubezni. Izven.

Nedelja, 30. ob 15.: Veriga. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20. Izsiljena ženitev. Ljubzen-zdravnik. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 31.: Zaprt.

Torek, 1. novembra: Potopljeni svet. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Neenavdno življenjski uspeh je dosegla premiera Benedettijeve tridesetsekundne komedije »Trideset sekund ljubezni«. Delo ima vse vrline dobre sodobne igrice, torej je občinstvo izvrstno zabavalo. Posrečene scene s humornimi dialogi in odlično podane vloge, so pripomogle igri do popolnega uspeha.

O P E R A

Petek, 28. ob 15.: Prodana nevesta. Dijaška predstava. Gostuje Josip Križaj. Cene od 16 din navzdol.

Sobota, 29.: Ero z onega sveta. Red A. Nedelja, 30. ob 15.: Na sinjem Jadranu. Opereta. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20. Poljub. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Ponedeljek, 31.: Zaprt.

Torek, 1. novembra: Aida. Gostovanje ge. Ljubice Karene. Izven.

Josip Križaj gostuje danes pri popolnanski dijaški predstavi Smetanove opere »Prodana nevesta«, na kar se prav posebno opozarjamo. V vlogi Janka nastopi konservatorist Gostiša, ki se je že lani prav lepo uveljavil v tej vlogi, vlogi Marinka pa poje ga. Vidalijska, Vaska g. Rus Josip.

V proslavo 20letnice obstoja jugoslovanske mornarice vprizori opera v soboto zvečer Gotovčevu opero »Ero z onega sveta«, na željo Zdrženja bivših mornarjev v Ljubljani. Predstava bo za red A. Pred pričetkom bo imel kratek nagovor zastopnik Zdrženja mornarjev.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 28.: Zaprt.

Sobota, 29. ob 20.: Bocaccio. Premiera.

PAUL RIPSON

Stratosferski pilot

Roman

— Seveda. Pa kaj tudi vi že veste o temi?
— Kako da ne, saj je večerni »Star« prinesel vse podrobnosti.
— To je v istini rekord poročevalske službe. Toda pustiva to. Imam vam povedati čisto druge stvari. Sklenila sem, da se učim pilotiranja.
— Seveda samo pri letalcu Fredu Blairu, je do dal Cornell s svojim nepremagljivim nasmeškom.
— No, zakaj pa ne ravno pri njem, saj je eden najboljših letalcev Amerike. Kaj je Lindbergh proti njemu, saj še nikoli ni bil v vojski, Blair pa je bil leto dni na francoski fronti in je sestrelil dvajset nemških letalcev.
— Ne dvomim, Miss Lea, da ste pri njem v najboljših rokah in zato tudi nimam ničesar proti temu, da se učite letanja. To vam bo morda še enkrat koristilo, kajti če zabijete očetove milijone, kar se seveda ne bo zgodilo, dokler sem jaz tu, ali pa če pride kakšen denarni polom ali kriza, potem se lahko vdinjate pri kakšni letalski progi kot prometna pilotinja in vozite pošto, pakete ali potnike med New Yorkom in kakšnim drugim mestom.
— Cornell, vi ste pa danes strašno natakneni, in ne eno stvar, ki vam jo povem, ne morete mirno poslušati. Vse mi prerekate.

— Miss Lea, pomirite se. Vidim namreč, da ste danes nekam nervozni; ne vem, kaj bi to bilo?
— Kaj bi to bilo? Nič mi ni; in pri teh besedah si je pripadla svačlico, da bi v kretinjah pri ka- jenju nekoliko skrla svojo razburjenost. Nato pa je nadaljevala:
— Veseli me, da mi ne prepoveste učiti se letanja. Upam, da začnem s lekcijami čimprej.
— Da morate biti previdni in ne predzniti, tega vam ne bom zabijeval, ker ste dovolj odrasli in pametni. Svetujem vam samo eno, da namreč resno vzamete ta tehnični študij, kajti to ni samo hla- stanje po interesantnosti in zabavi, temveč resen študij, ki vam bo, kot vsak drug študij, koristil, ako se ga s vso vnamo poprimete.
— Brr, Cornell, tako mi pridigate o letalstvu, da mi sedaj skoraj že malo manj ugaia. Saj veste, da mi noben resen študij ne prija. Učila se bom pa vendarle in upam, da bom resna in pridna učenka, ki bo z izvrstnim uspehom napravila letalski izpit.
— Čujte, Lea, če ste mi to povedali, mi je še mnogo ljubše, kakor če bi me prosili, naj vam do- volim, da greste streljati tigra v indijske džungle, ali pa slone na afričanske planote, ali pa če bi hoteli napraviti ekspedicijo v še ne raziskane po- krajine v Tibetu.
— Lepo, ali hočete še malinovca, ali cigaret? Ne?
— To je vse, kar ste mi imeli povedati?
— Vse, in oprostite, da sem vas dala poklicati tako pozno.
— Cornell je vstal in se poslovil, Lea pa je zamiš- ljeno gledala v dim svoje cigarete in ponavljala v

mladih vse besede, ki jih je bila govorila s Bla- rom. Slednjijo je cigareto ježno ugasnila in šla spat.
— Jezila se je, da se je vjela pri misli, da ljubi tega pilota.
— Pa se mi zdi, da je vendar tako, si je dejala, ko je že ležala v postelji in skušala zaspati.

13. poglavje: Zopet Miss Mira.

Prve dni, ko je bil prišel Fred v New York, je bil pisal miss Miri pismo. Bilo je ljubo, prijateljsko pismo, v katerem jo je prosil, naj mu oprost, ako ni bil kaj prav storil, ter se zahvalil za vso gosto- ljubnost, ki jo je bil toliko časa užival pri njej in njenem bratu. Izrazil je tudi v pismu željo, da se bodo še videli, in prosil, naj mu piše John ali ona, ako bi slučajno kedaj prišla v New York, ker bi ga zelo veselilo, ako bi se spet sestali. Zadnji stavek je bil bolj izraz vladnosti, kot resno mišljen, ali vendar je Fredu zelo ugajal, ko je pismo ponovno prečital.
Prišlo pa je novo delo in vrvež metropole sveta, in tako je Fred kmalu popolnoma pozabil na Miro. Le enkrat se mu je zvečer zdelo, da jo vidi, ko je srečal vitko damo v trenčkotu, in tedaj mu je začelo srce močnejše biti in občutil je hrepenenje po dalj- ni ženski, od katere ga je usoda tako naglo ločila. Vstavljal se je in gledal za tujko, ki je ravno stop- lala preko luči reflektorjev nekega avtomobila. Šel je naprej, kajti spoznal je, da to ni bila Mira, temveč ji je bila po statusu samo zelo podobna. In zamislil se je nazaj v prijetno življenje v družbi Johna in Mire in v intimno, prijateljsko družab-

nost, ki je vladala v njih hiši. Edino tu je bil ob- čutil, kaj pomeni za človeka pravi dom.

V svoje največje začudenje je dobil nekega dne pismo od Mire. Pisala mu je, da sta ona in njen brat s veseljem prečitala njegovo pismo in se ra- dujeta, da je dobil dobro službo, in da pride ona čez dva dni v New York po opravkih, ter bi jo zelo veselilo, ako bi se sestala. Dala mu je sestanek ob šesti uri zvečer v lobyju hotela Commodora, in sicer v nedeljo.

Lahen vonj, ki je izhajal iz tega pisma, je Freda takoj spomnil na Mirin parfum, in pričaral mu je pred oči to stasito, lepo žensko, ki ni bila zanj samo ideal lepote, temveč tudi tip prave, poštene žene, ki si jo dober mož želi za soprogo. In nehoti jo je primerjal z Lejo in spoznal, kako različni sta obe ženski, in vendar, kako ga obe privlačujeta. Bil je pod vplivom lepote obeh, in ni vedel, katera je prav za prav ona, ki mu bolj ugaia.

V nedeljo dopoldan je odšel Fred zgodaj zjutraj na povabilo ravnatelja hidroplanske postaje new- yorske luke v postajališče vodnih letal in je tam odletel z nekim letalskim častnikom na daljši izlet s hidroplanom preko pristanišča in dalje ven na ocean. Letela sta precej nizko v najlepšem vreme- nu nad svetilniško ladjo »Ambrose« in jo zavila nato v velikem loku proti severovzhodu ter letela vzdolž obale. Slednjijo jima je prišel vedno bližje grad Cosy Corner. Vendar Fred ni hotel tu pristati, čeprav je vedel, da je Lea tam in da je razočarana, da ga to nedeljo ni med gosti. Danes je zmigala Mira nad Leo.

MALI OGLASI

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Perfektna

kuharica in služkinja za vsa hišna dela v znanjem nekoliko kuhinjskega posla. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tovarna«.

Kovinotiskanje

Nič večja tiskovnica za stalno nameščenje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Tovarna«.

Mlajšega pomočnika

za mehanično delavnico, sprejemni takoj. Naslov v teh poslovalnicah Jutra.

Delavca

v skladišče, sprejemni takoj. Starost ne čez 23 let, po-šten, trezen, vojaščin prost — I. Andrič, Kranj.

Službe išče

Trgovski pomočnik popolnoma verziran v me-
ni stroki dober manufak-
turist, zmožen samostojnega
vodstva, išče mesto boljši
hiši. Vzame tudi zastop-
stvo za večji reon ali okraj.
Dopise na ogl. odd. Jutra.

Klišeje

END-INO-VEČERNE
JUGOGRAFIKA
za Petra Nasip 23

INSERIRAJTE

V »JUTRO«

Vajenci (ke)

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Naučarski vajenec

želi nameščenje v večjem
prometnem obratu. Nastop
takoj. Prakse dve sezonski
dobi. Ponudbe: Pungertnik
Adolf, Vitanje.

Pouk

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Strojevinski pouk

(Desetpinski sistem.)
Večerni tečaj, oddelki od
pol 7. do 8. in od pol 8.
do 9. zvečer za začetnike
in izveščane — pouk tudi
po diktatu.

Edinstvena strojeopisnica

na največji v Sloveniji, s 40-
pisalnimi stroji raznih si-
stемов. Novost v strojeopis-
nici bi tudi računske stroje.
Pričetek pouka 3. novembra
Solnina zelo nizka. Chri-
stovof učni zavod, Domo-
branska cesta 15. Tel. št.
direktorja 48-43.

Oblacila

Damski črn plašč
lep, prodam po ugodni
ceni. Malgajeva 10-II.

Prodajam

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Lutzovo peč

veliko in drugo opremo
prodajam. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra.

Avtomatski biljard

za gostilne, prodamo ali
posodimo proti mesečni
odškodnini. ABC, Ljublja-
na, Medvedova cesta 8, —
telefon 24-44.

Kapital

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Dopisi

Ovignite v oglašnem
oddelku dospele
ponudbe:

Parcela na Mirju

ugodno prodam, Poizve se
Malgajeva ulica št. 10, —
Silka.

Stanovanje

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Enosob. stanovanje

s pritlikinami oddam takoj
ali 1. novembra. Rožna do-
lina, Cesta X, 27-I.

Stanovanja

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Enosob. stanovanje

ali sobo s številnikom v
Ljubljani, išče točna plač-
nica. Ponudbe pod »232«
na ogl. odd. Jutra.

Soba odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Opremljeno sobo

z vso opremo, oddam stal-
ni osebi. Sokolska 5 —
Prule.

Lepo čisto sobo
za dve osebi, s hrano in vso
opremo, takoj oddam.
Jakoba trg št. 5.

Sobe išče

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali daja- nje naslova 5 Din. Naj- manjši znesek 17 Din.

Opremljeno sobo

boljšo, separirano, s hrano
za takoj. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod šifro »232«
niko.

Dopisi

Ovignite v oglašnem
oddelku dospele
ponudbe:

Klišeje

END-INO-VEČERNE
JUGOGRAFIKA
za Petra Nasip 23

Naročniki »JUTRA«

so savarovani
za 10.000 Din.

Med mestom

in deželo
posreduje »Jutrova«
mali oglašnik

Najslajša in najboljša

krepljena pijača je
BERMET-VINO
ČRNINA IZ FRUSKE GORE.

Sremski Karlovec

Gostilničarji nudite
to specialiteto svojim gostom. V sodčkih
od 50 l naprej ga razpošilja.

B. MARINKOV,

Sremski Karlovec, Fruška gora.

INSERIRAJTE

V »JUTRO«

Razno

Obiščite

manufakturno trgovino

SNOJ JOS.

Ljubljana, Tyrševa 17
Tu kupite dobro in res
poceni.

Od Vas

je odvisno, da imate
obliko
vedno
kot nove

JOS. REICH

Ljubljana
Potlanski nasip 4-6
Tratnica — Svetokriška

Klišeje

END-INO-VEČERNE
JUGOGRAFIKA
za Petra Nasip 23

Naročniki »JUTRA«

so savarovani
za 10.000 Din.

Med mestom

in deželo
posreduje »Jutrova«
mali oglašnik

Najslajša in najboljša

krepljena pijača je
BERMET-VINO
ČRNINA IZ FRUSKE GORE.

Sremski Karlovec

Gostilničarji nudite
to specialiteto svojim gostom. V sodčkih
od 50 l naprej ga razpošilja.

B. MARINKOV,

Sremski Karlovec, Fruška gora.

INSERIRAJTE

V »JUTRO«

ZOBNI PRASEK PEBECO se ne da primerjati z dose-
danjimi zobnimi praški, ker je nekaj popolnoma novega.
ZOBNI PRASEK PEBECO ne vsebuje nikakega mila,
vendar pa daje krasne mehke pene, ki temeljito očistijo
in obenem tudi desinficirajo zobe in ustno duplino.
Tak izredni učinek ima ZOBNI PRASEK PEBECO
zaradi tega, ker vsebuje PEBECIN, ki daje zobem
bleščečo belo barvo in preprečuje zobni kamen. Okus je
prijeten in osvežujoč. Uporaba ZOBNEGA PRAŠKA
PEBECO je zelo po cenl. Peneč ZOBNI PRASEK
PEBECO proizvaja firma Belserdorf v Mariboru in sicer
po najnovejših znanstvenih izkušnjah DUKE LABORA-
TORIES, INC., LONG ISLAND CITY, N. Y.

Doza, ki vam bo dolgo zadostovala, stane samo din 12.—.

Novo
zdravo,
boljše in
cenejše
sredstvo
za nego-
vanje zob.

MAGNEZIJA
SAN PELEGRINO

Kdor trpi zaradi glavobola,
pomanjkanja teka, želodčnih
krčev, temu priporočamo pe-
nečo se MAGNEZIJ S. PE-
LEGRINO (znamke Prodell),
ki ugodno učinkuje in desti-
ficira črevesje.

Dobi se v vseh lekarnah v
skaticah, vsebuječih eno dozo,
z ali brez okusa po janežu.

Prodajna cena din 6.—.

R. S. br. 27783-23/X 1935 I.

Tvrška Viktor Glaser, lesna trgovina v Rušah,
javlja tužno vest, da je po kratki bolezni preminul njen
dolgoletni, zaslužni knjigovodja

Franc Skerbinjek

Pogreb dragega pokojnika bo v petek 28. oktobra ob
pol 4. uri od hiše žalosti na ruško pokopališče.
Uglednega sotrudnika bo ohranila tvrška v trajnem
spominu.

RUŠE, 26. oktobra 1938.

Vsemogočni je poklical k Sebi v 85. letu starosti življenja
našo preljubo mater ozir. staro mater, gospo

Oranič Heleno

roj. POGAČNIK
POSESTNICO V KRIZAH

ki je danes 27. oktobra, previdena s tolažili sv. vere mirno
v Gospodu zaspala.

Pogreb preljube matere bo v soboto ob 9. uri iz hiše
žalosti Krize-Snakovo 57, na farno pokopališče v Krizah.

Krize, Zagreb, Loke pri Zid. mostu, Quebec,
Prenuš dvor, dne 27. oktobra 1938.

Žalujoče družine: ORANIČ, ALJANČIČ, KOLAR

Brez posebnega obvestila.

RADIO

Petek, 28. oktobra
Ljubljana 11: Šolska ura: Ob 10 letnici
naše radio postaje (g. Vekoslav Mlekuž).
— 12: Pismi iz naših dolin in planin (plo-
še). — 12:45: Poročila. — 13: Napovedi.
— 13:20: Koncert Radijskega orkestra.

GLA/OVITI D'PACCINI IZ ČIKAGA.
JE / /VOJIM/SENZACIONALNIM PRE.
PARATOM. POVRNUL ŽENI AKTIV.
NOST IN MLADO/T.

ZA ŽENE OD 40 LET NAPREJ
MORANA HORMON AKTIV
KREMA/ DIN. 60. V RNE ŽENI AK.
TIVNO/ T IN MLADO/ T.
OD 30-40 LET MORANA HOR.
MON KREMA/ (IZ MIJ/ H ZLEZ)
DINARA 50.—
OD 18-30 LET MORANA VITA.
MIN KREMA/ (V/ JOK/ H GORA) DIN. 40.—
TE NOVITETE TAKOJ OD/ TRANIJO
GUBE. MLAHAVO KOZO. NEREDE KOZO
MLADO/ TNO NAPETO Z BARZUNA/ .
TIM TENOM.
MORANA LEPOTA RA/ TLIN/ .
KI PUDRI/ V V/ EH NIJAN/ AH DIN. 25.—
MORANA/ PLIT

14: Napovedi. — 18: Ženska ura: Varčuj-
mo prav! (g. Cirila Vračko). — 18:20:
Slavne pevke (plošče). — 18:40: Franco-
ščina (dr. S. Leben). — 19: Napovedi, po-
ročila. — 19:30: Nac. ura: Čehi in cerkve-
ne občini — tvorci družbe XV. stoletja. —
19:50: Zanimivosti (g. M. Javornik). — 20:
Jubilejni koncert v priložnosti 10 letnice ra-
dijske postaje. — 21:05: Plošče. — 21:15:
O češkoslovaškem narodnem prazniku (dr.
Tine Debeljak). — 21:40: Plošče. — 22:
Napovedi, poročila. — 22:15: Češka lahka
glasba s plošč.

Sobota 29. oktobra
Ljubljana 12: Pester program s plošč.
— 12:45: Poročila. — 13: Napovedi. —
13:20: Plošče. — 14: Napovedi. — 17:
Otroška ura: nadaljevanje otroške pove-
sti in nastop malčkov pod vodstvom gđ.
Slavice Vencajzove. — 17:40: Pisan dro-
bič (plošče). — 17:50: Pregled sporeda.
— 18: Za delopust igra Radijski orkester.
— 18:40: Dvajset let svobode na Jadr-
nu (g. V. Pirnat). — 19: Napovedi, po-
ročila. — 19:30: Nac. ura: Naša vina. —
19:50: Beseda k prazniku. — 20: O zuna-
nji politiki (dr. A. Kuhar). — 20:30: Pi-
san ljudski večer slovenske glasbe. — 22:
Napovedi, poročila. — 22:15: Cimerma-
nov šramel kvartet.

Beograd 16:45: Plošče in narodni nape-
vi. — 20: Narodne pesmi in ples. — 21:
Iz operet. — 22:15: Orkester. — Zagreb
17:15: Godba na pišala. — 20: Operni
prenos. — Praga 19:30: Večer lahke glas-
be. — 20:50: Orkester in plošče. — Var-
šava 21: Lahka glasba. — 21:55: Pester
glasbeni program. — 23:15: Plošče. —
Sofija 17: Komorni koncert in vojaška
godba. — 19: Mandoline, petje in klavir-
ske skladbe. — 20:55: Lahka godba in
ples. — Dunaj 12: Orkester. — 16: Lah-
ka godba. — 16:30: Italijanski pesmi in
ples. — 20:10: Vesele melodije. — 20:45:
Veseloigra. — 22:30: Sobotni ples. — Ber-
lin 19: Parada instrumentov. — 20:10:
Pester spored. — 24: Lahka godba in
ples. — München 19: Lahka glasba. —
20:15: Mali orkester. — 22:20: Lahka in
plesna muzika. — Pariz 21:10: Orkestral-
ni in pevski koncert. — 22:10: Dramski
večer. — 23:45: Lahka glasba s plošč.

čitajte in širite
»JUTRO«